

”Muuten mä olisin varmaan vieläkin jossain työttömänä” -Palkkatuetun työn merkitys vantaalaiselle nuorelle

Miettinen, Sini

2011 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

”Muuten mä olisin varmaan vieläkin jossain työttömänä” Palkkatuetun työn merkitys vantaalaiselle nuorelle

Sini Miettinen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2011

Sini Miettinen

”Muuten mä olisin varmaan vieläkin jossain työttömänä” Palkkatuetun työn merkitys vantaalaiselle nuorelle

Vuosi 2011 Sivumäärä 41+1

Opinnäytetyöni käsittelee palkkatuetun työn merkitystä vantaalaiselle nuorelle. Tutkielma selvittää palkkatuella töissä olleiden nuorten työllistymiskokemuksia. Tarkastelen opinnäytetyössäni mitä merkitystä ja hyötyä nuorelle tällaisesta työelämäkokeilusta on. Tutkielman on tarkoitus olla avuksi Vantaan kaupungin Nuorisopalveluiden työpajatoiminnan yksikölle heidän arvioidessaan palkkatuetun työn vaikuttavuutta.

Tutkielmani on laadullinen tutkimus. Tutkielman aineisto on kerätty teemahaastattelun muodossa haastattelemalla viittä alle 27-vuotiasta palkkatuetussa työssä olevaa nuorta. Aineisto on analysoitu teoriasidonnaisen sisällönanalyysin keinoin. Teoriaosuudessa käsitellään työn merkitystä nuorelle, työttömyyttä, työllisyystoimenpiteitä sekä vaikuttavuuden arviointia.

Tutkielmasta saadaan tietoa millaiset tekijät vaikuttavat onnistuneeseen työkokemukseen, miten tuki ja ohjaus työhön sijoittumisessa on toiminut sekä millaisia hyvinvointiin vaikuttavia merkityksiä nuoret ovat kokeneet saavansa. Nuorten työkokemukset ovat pääosin positiivisia. Kaikki olivat motivoituneita työntekoon ja tyytyväisiä työtehtäviin. Nuoret pitävät työssä tärkeimpinä asioina työn sisältöä, mukavaa työyhteisöä ja kehittymisen mahdollisuutta. Palkka koetaan tärkeänä perustarpeiden tyydyttäjänä ja itsenäisen elämän mahdollistajana. Työkokemuksen saaminen oli tärkein syy palkkatuettuun työhön lähtemiseksi, se nousi tutkielmassa suurimmaksi merkitykseksi mitä nuoret kokevat palkkatuetusta työstä saaneensa.

Sini Miettinen

The meaning of subsidized work for a young person in Vantaa

Year	2011	Pages	41+1
------	------	-------	------

My thesis discusses the meaning of subsidized work for a young person in Vantaa. My study explains employment experiences of some young persons who have had subsidized work. In my thesis I examine what is the meaning and what benefits a youth receives from this kind of life experience. One meaning of this thesis is to be helpful to the work shop unit of Youth Services of Vantaa when they evaluate the impressiveness of subsidized work.

My thesis is a qualitative study. The material of the study has been collected by theme interviews. I have interviewed five under 27 years old young persons who have been working subsidized. The material has been analyzed by the method of theoretical content analyze. In the theory part I handle the meaning of work for a young person, unemployment, employment services and the evaluation of impressiveness.

This study gives information about factors that effect to a successful work experience, how a support and supervision to get a job has functioned and what kind of welfare implications young persons feel they have got.

Work experiences of the young persons are mainly positive. Everybody was motivated to work and they were satisfied for the work tasks. They consider that the most important things in work are a content of work, cosy work society and a possibility of development. Salary is hold as an important satisfier of basic needs and as a factor that enables an independent life. The most important reason to take a subsidized work was to get work experience. That was also the most important implication that young persons felt they have got from subsidized work.

Keywords: salary supported work, the meaning of work, experience

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Nuoret työmarkkinoilla.....	7
2.1	Työn merkitys.....	7
2.2	Työn merkitys hyvinvoinnille.....	9
2.3	Onnistuneen työelämäkokemuksen kriteerit	10
3	Nuorisotyöttömyys	11
4	Aktiivinen työvoimapolitiikka ja työllisyystoimenpiteet	14
4.1	Palkkatuella työelämään.....	15
4.2	Tukityöllistämisen vaikuttavuus	16
4.3	Vantaan Nuorisopalveluiden työpajatoiminnan tukityöllistäminen	18
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset	19
6	Tutkimuksen toteutus	20
6.1	Tutkimusaineisto ja menetelmät.....	21
6.1.1	Teemahaastattelu.....	22
6.1.2	Laadullisen tutkimuksen sisällön analysointi	23
6.2	Tutkielman luotettavuus ja eettisyys.....	24
7	Tutkimustulokset.....	26
7.1	Työhön ohjaus	26
7.2	Työn aloitus	27
7.3	Työn teon merkitys hyvinvoinnille	29
7.4	Työn haku ja tulevaisuus.....	32
7.5	Yhteenveto	33
8	Pohdinta	34
8.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset	34
8.2	Kehittämisideoita	36
9	Lopuksi.....	38
	Lähteet	40
	Liite 1 Teemahaastattelurunko.....	42

1 Johdanto

Suomessa koettu taantuma parin viime vuoden aikana vaikutti merkittävästi työllisten määrään. Työllisyys laski rajusti etenkin nuorten parissa. Taantumasta selvittiin ja tilanne on paranemaan päin. Notkahdus taantuman aikana antoi lisäsäyksen työttömyyden ehkäisemiselle. Työllisyysmäärärahoja sekä ihmisten mahdollisuutta osallistua erilaisiin työllisyystoimenpiteisiin on lisätty. Työllisyysneuvonnan toimenpiteiden lisääntyessä, niiden vaikutuksista halutaan saada tietoa. Vaikutusten arviointi antaa tietoa miten tulisi toimia ja mitä asioita tulisi kehittää. Keräämällä tietoa palveluiden käyttäjiltä itseltään saadaan kokemuspohjaista tietoa, näin myös asiakkaat pääsevät itse vaikuttamaan.

Teen opinnäytetyöni Vantaan Nuorisopalveluiden työpajatoiminnan yksikölle. Vantaan Nuorisopalvelut ovat mukana kehittämässä nuorille, alle 25-vuotiaille työllistymistä tukevaa toimintaa. Heidän kautta Vantaan kaupungille työllistyy palkkatuetuun työhön yli sata nuorta vuosittain. Nuoret ohjautuvat pääsääntöisesti nuorisopalveluiden työpajayksikköön työ- ja elinkeinotoimistojen kautta. Nuorilla on ammatillinen tutkinto, mutta he eivät ole päässeet työllistymään avoimille työmarkkinoille. Palkkatuetun työn on tarkoitus antaa nuorelle työkokemusta jolloin hänen olisi helpompi päästä töihin avoimille työmarkkinoille. Opinnäytetyön on tarkoitus olla avuksi nuorisopalveluille heidän arvioidessaan tukityöllistämisen kannattavuutta sekä vaikuttavuutta nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi. Tutkielma antaa myös tietoa siitä miten nuoret itse kokevat työelämään osallistumisen.

Tutkielmassani pyrin selvittämään mitä merkitystä palkkatuetun työn jaksolla on nuorelle ollut. Selvitän teemahaastattelun avulla miten nuori kokee palkkatuetussa työssä olemisen, mitä merkitystä hänelle tällaisesta työelämäkokeilusta on ja edistääkö se pääsyä avoimille työmarkkinoille. Tutkielmani on laadullinen tutkimus. Aineistoni koostuu viiden palkkatuetussa työssä olleen nuoren haastattelusta. Analysoin aineiston teoriasidonnaisen sisällönanalyysin keinoin. Kiinnostuksena on selvittää nuoren saama subjektiivinen kokemus tehdystä jaksosta. Minkäänlaisia vaikuttavuusmittareita en tutkielmassani käytä. Selvitän ainoastaan sitä, kuinka moni heistä pääsi avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen palkkatuetun työn jälkeen.

Tutkielman keskeiset käsitteet ovat nuorten työllisyys, työn merkitys, työllisyystoimenpiteet sekä palkkatuetuttyö. Teoriaosan pääpaino on työllisyudessa ja työn merkityksessä. Käsittelen myös onnistuneeseen työkokemukseen vaikuttavia tekijöitä, koska se kuvastaa haastattelemieni nuorten saamia vastaavia kokemuksia. Lisäksi kirjoitan työllisyystoimenpiteistä ja niiden vaikuttavuuden arvioinnista, mikä antaa pohjaa omalle tutkielmalleni. Lopuksi pohdin tutkielmani tuloksia ja kehittämisideoita, jotka tekisivät työllisyystoimenpiteestä entistä hyödyllisemmän.

Tutkielmani aihe on ajankohtainen tällä hetkellä olevan heikon ja vaihtelevan työllisyystilanteen takia. Aihe on myös tarpeellinen yhä yleistyvämpien erilaisten työvoimapolitiittisten tukimuotojen vuoksi. Tutkimuksia vastaavasta aiheesta, jossa olisi tutkittu subjektiivista kokemusta, on tehty suhteellisen vähän määrällisiin tutkimuksiin verrattuna. On tärkeää tutkia kuitenkin myös yksilön saamaa kokemusta jostakin työvoimapolitiittisesta toimenpiteestä. Nuorisopalvelut haluavatkin saada tietoa juuri palvelujen käyttäjiltä itseltään.

Palkkatuetun työn merkitys opinnäytetyönaiheena kiinnostaa minua, koska olen syventynyt opinnoissani aikuissosiaalityöhön ja sen kautta eritoten työllisydenhoitoon. Palkkatuettu työ oli minulle aiemmin käsitteenä tuttu ja olen myös harjoittelujaksojen yhteydessä tavannut palkkatuetussa työssä olevia henkilöitä. Näiden lisäksi aihevalintaani vaikutti se, että halusin tehdä tutkimuksellisen opinnäytetyön.

2 Nuoret työmarkkinoilla

Suomalaiset nuoret pitävät työntekoa ja koulutusta tärkeänä. Kuitenkin samaan aikaan he pelkäävät työtä, työn saamisen vaikeutta sekä työssäjaksamista (Myllyniemi 2009, 106,111). Vuoden 2008 loppupuolella iskenyt taantuma pahensi voimakkaasti nuorten työllisyystilannetta Suomessa ja koko Euroopassa. Palkkatyö on merkityksellistä toimeentulon kannalta, se voi myös olla tapa kehittää itseään, toimia osana sosiaalista verkostoa ja saada päiviinsä tekemistä. Työnteko on myös yhteiskunnallisesti hyväksyttävää ja merkityksellistä. Suomea 1990-luvun alussa koetelleen laman aiheuttama suurtyöttömyys ja sen aiheuttamien vahinkojen tiedostaminen auttaa ymmärtämään miksi nuorisotyöttömyyteen suhtaudutaan nyt vakavasti. Työllisyyden hoitoon panostetaan ja työllisyysaste halutaan pitää korkeana. Työllisyysmäärärahoja on lisätty entisestään. Tällä hetkellä työllisyystilanne on paranemaan päin.

2.1 Työn merkitys

Työn merkitys käsitettä on vaikeaa määritellä tarkasti ja yhdellä tavalla. Työn merkitys voi tarkoittaa työn tarkoitusta, sitä mitä työ on tai työn tärkeyttä. Tutkielmassani tarkoitan työn merkityksellä sitä kokemusta minkä nuoret ovat saaneet. Käsittelen niitä asioita, jotka tuntuvat nuorista tärkeiltä tai mistä on hyötyä tulevaisuudessa. Ne ovat asioita, mitkä ovat tuottaneet nuorelle hyvinvointia, ovat tehneet kokemuksesta onnistuneen tai epäonnistuneen. Merkitys voi olla sekä positiivista että negatiivista. Merkitys voi olla tunne esimerkiksi itsetunnon kasvamisesta tai konkreettinen asia kuten pääsy avoimille työmarkkinoille.

Vapaa-ajan ja perheen merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa nousee hiljalleen työkeskeisyyden ohitse. Työn ja palkan merkitys kääntyi laskuun 1980-luvulla ja nousi hetkellisesti 1990-luvulla, kunnes alkoi taas kääntyä laskuun. Työn merkitys ilmeisemmin nousee silloin kuin

työmarkkinat ovat heikot. (Roponen 2010, 25.) Nuorisobarometrin viidentoista vuoden tutkimustulosten mukaan nuoret pitävät työtä ja koulutusta työn saamiseksi tärkeänä. Nuorten mielestä myös tilapäiset työt ovat parempia kuin työttömyyskorvauksella eläminen mikäli tulot olisivat yhtä suuret, samaa mieltä olevien nuorten määrä on kuitenkin tippunut 2007-2009 välisenä aikana. Koulutuksen tärkeys työn saamiseen pitää nuorten mielestä paikkansa, mutta tutkimuksessa selviää, että koulutuksen tärkeys lisääntyy entisestään taantuman aikana. Lisäksi mitä korkeampi koulutus on, sitä alhaisempi on työttömyysriski. (Myllyniemi 2009, 106-108.)

Evan tutkimuksesta (2010) kuitenkin selviää, ettei työ ole nuorille niin tärkeää kuin vanhemmille ikäryhmille. Kaikkia ikäryhmiä koskevassa tutkimuksessa esitettiin väittämä, jonka mukaan työ on yksi tärkeimmistä asioista elämästä. Lähes puolet vastaajista oli samaa mieltä ja toinen puolisko eri mieltä. Tutkimuksessa selvisi, että työn tärkeys lisääntyy ikäryhmittäin. Reilusti yli puolet alle 36-vuotiaista vastaajista oli eri mieltä väittämän kanssa, kun taas yli 65-vuotiaista lähes saman verran oli väittämän kanssa samaa mieltä. Selittävä tekijä tälle ikäryhmittäiselle erolle voi olla elämäntilanne. Nuoret saattavat opiskella tai perustaa perhettä, jolloin elämässä on paljon muutakin tärkeää. Eri elämäntilanteiden lisäksi työn merkitys voi olla muuttumassa nuorempien ikäluokkien myötä. (Haavisto 2010, 25-27.)

Nuorilla on huoli työn vaativuuden lisääntymisestä, työssä jaksamisesta ja työn saamisesta tulevaisuudessa. Nuorisobarometrin mukaan huoli työn vaativuudesta muuttuu nuorten keskuudessa voimakkaasti. Vuoden 2001 jälkeen nuorten huoli lisääntyi vuosi vuodelta, mutta kääntyi laskuun vuoden 2007 jälkeen. Syy voi olla se, että nuoria kiinnostaa tällä hetkellä enemmän onko töitä, kuin se kuinka töissä jaksetaan olla. Nuoret ovat myös sitä mieltä, että työvoiman ulkopuolelle jäävien nuorten osuus kasvaa lähitulevaisuudessa (Myllyniemi 2009, 111, 113.)

Evan *Mainettaan parempi työ* -tutkimuksen (2010) mukaan puolet nuorista on huolissaan työssä jaksamisesta sekä neljäkymmentä prosenttia parikymppisistä pitää työelämää ”pelottavana paikkana”. Syyt näihin näkemyksiin voivat johtua omista työkokemuksista tai omien vanhempien tai muiden tuttujen kokemuksista, myös julkisessa keskustelussa käydään keskustelua työn vaativuudesta ja huonontumisesta. (Alasointi 2010, 25.) Evan tutkimuksessa nuorten mielestä hyvään työpaikkaan kuuluu mielenkiintoiset työtehtävät, mukavat työkaverit sekä hyvä esimies. Näiden jälkeen tulee vasta hyvät etenemis- ja kouluttautumismahdollisuudet tai korkea palkka. (Alasointi 2010, 26.)

Evan tutkimus työn merkityksestä (2010) mukaan työ merkitsee suomalaisille paljon erityyppisiä asioita, mutta vastauksista toimeentulo, identiteetin ylläpito ja työhön liittyvä sosiaalinen vuorovaikutus nousivat yleisemmiksi. Raha nousee puolilla vastaajista tärkeimmäksi asiaksi

tehdä työtä, mutta niitä joille työn teon motiivina toimii ainoastaan raha, oli harvassa. Työssä tärkeänä pidettiin myös, että oma ammattitaito kehittyisi. Lähes puolet oli sitä mieltä, että kehittymisen mahdollisuus on yksi työn keskeisimmistä merkityksistä. Kehittyminen koetaan tärkeänä identiteetille ja itsensä arvostamiselle. Työssä onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä noin kolmannekselle vastaajista. Työkaverit ja työyhteisö merkitsevät lähes puolelle vastaajista paljon, ja yhdeksälle kymmenestä työn merkitys liittyy jollain tapaa ihmissuhteisiin työpaikalla. Perinteinen työn teon velvollisuus, joka kuuluu kaikille yhteiskunnan jäsenelle, oli merkityksellinen asia reilulle kolmannekselle. Suomalaisten arvomaailmassa työn tekeminen on arvostettua ja jouten oloa paheksutaan edelleen. (Haavisto 2010, 34-35.)

Positiiviset ja mielekkäät asiat nousevat vastauksista negatiivisia asioita huomattavasti enemmän esille. Tämä antaa hyvän kuvan Suomen tämän hetkisestä työelämän laadusta ja hyvinvoinnista. Tutkimuksessa haluttiin kuitenkin saada selville myös ihmisten kokemia negatiivisia merkityksiä. Kyselyyn vastanneista noin neljällekymmenelle prosentille työ merkitsee ainakin jossain määrin muutoksia ja turvattomuutta ja kolmellekymmenelle prosentille rääkkiä ja liiallista rasitusta. (Haavisto 2010, 36.)

2.2 Työn merkitys hyvinvoinnille

Jokainen meistä kokee hyvinvoinnin eri tavalla ja jokaiselle hyvinvointia tuottavat asiat ovat erilaisia. Ihmisen perustarpeisiin kuuluu aineelliset hyvinvoinnin tuottajat kuten ravinto, hengitysilmä, lämpö ja suoja. Perustarpeisiin kuuluu myös henkinen hyvinvointi rakkaus, välittäminen ja välittämisen kohteena oleminen. Siihen kuuluu hyväksytyksi tuleminen, oman itsensä kehittäminen ja oman osaamisensa tunnustaminen. Joillekin ihmisille hyvinvoinnin ja oman arvon mittarina voi olla omat lapset, harrastukset, työ tai pankkitilin saldo. Kukaan ei voi määrittää sitä mikä meidät tekee onnelliseksi, mutta nämä mainitut perustarpeet ovat meille kaikille välttämättömiä.

Allardt (1976) jakaa hyvinvoinnin tasot kolmeen osaan; elintaso (having), yhteisyysuhteet (loving) ja ihmisen olemisena tarpeisiin (being). Allardtin mukaan elintaso on hyvinvoinnin perusta, koska heikot elinolosuhteet vaikuttavat koko ihmisen olemiseen ja toimintaan. Toinen taso yhteisyysuhteet tarkoittaa ihmisen tarvetta kuulua johonkin yhteisöön sekä antaa ja vastaanottaa rakkautta. Kolmas taso ihmisen oleminen tarkoittaa ihmisen kykyä olla oma persoonansa, tehdä omia mielekkäitä asioita ja olla vapaa esimerkiksi omiin mielipiteisiinsä. Allardtin mukaan hyvinvointi on mahdollista tuottaa tarpeiden tyydyttämisen kautta. Hyvinvointi ei ole siis pelkkää fyysistä terveydentilaa vaan kokonaisvaltaista ihmisen elämää koskettavia asioita. (Roponen 2010, 15.)

Omien kokemuksieni ja käsitykseni mukaan työn teko tuottaa ihmiselle hyvinvointia. Hyvinvointi voi olla sitä, että saa palkkaa ja sitä kautta pystyy taloudellisesti elämään. Tai se voi olla sosiaalista hyvinvointia, joka näkyy työyhteisön jäsenenä olemisessa. Työ voi tuottaa myös henkistä hyvinvointia, kun saa toteuttaa ja kehittää itseään ja osaamistaan. Työ voi tietysti tuottaa myös pahoinvointia, jolloin työn tekeminen on pakkoa, joka ei tuota mielihyvää. Tai esimerkiksi työ itsessään on mukavaa, mutta työyhteisössä toiminen tuottaa pahoinvointia. Työllä on siis monta ulottuvuutta, eivätkä sen merkitykset ole vähäisiä asioita.

Työnteko on yhteiskunnassamme arvostettu asia ja sillä on suuri merkitys ihmisen hyvinvoinnille. Koulutus ja työtehtävä määrittelevät ihmisen statusta. Työtä ei tehdä pelkästään rahan saamisen vuoksi, vaan sitä tehdään myös sosiaalisten verkostojen ja itsearvostuksen ylläpitämiseksi. Työttömältä henkilöltä puuttuu työn tuomat hyvinvointia lisäävät tekijät. Työttömällä ei ole ympärillään työn tuomaa sosiaalista verkostoa. Hänen itsetuntonsa ja itsekunnioitus voi kärsiä, samalla kärsii perhesuhteet. Työttömällä ei ole työn tuomaa rytmitystä arjessa hänen elintaso saattaa laskea eikä hän pysty toteuttamaan mielihyvää tuottavia asioita taloudellisen tilanteensa vuoksi. (Korkiakoski 2005, 9)

Työttömyys lisää syrjäytymisen riskiä. Mitä kauemmin henkilö on työtön, sitä vähemmän hänen elämässään on hyvinvointia lisääviä tekijöitä. Jo pienetkin ajat työelämässä auttavat estämään todellista syrjäytymistä. Työuran alkuvaiheessa koettu työttömyys voi vaikuttaa vahvasti koko työuran kehitykseen, mikä voi luoda riskitekijöitä syrjäytymiseen. (Tuppurainen 2009, 11.) Jaana Vastamäki (2009) on tutkinut väitöskirjassaan Sense of coherence and unemployment miten työllisyysinterventiot ovat vaikuttaneet työttömien elämäntilanteeseen, koherenssiin. Tutkimus elämäntilanteesta ja työllistymisestä osoittaa tutkittavien henkilöiden elämäntilanteen olleen alhaisempi työttömyyden aikana kuin työllisillä henkilöillä. Työttömien henkilöiden elämäntilanteen nousi kuitenkin lähes samalle tasolle kuin työssä olevien, heidän ollessaan puolivuotta mukana työllisyysinterventiossa, esimerkiksi aktiivisina työnhakijoina. (Matti Sihto 2010, 78.)

2.3 Onnistuneen työelämäkokemuksen kriteerit

Kokemus työn mielekkyydestä on tärkeä, kun nuori on työelämänsä alkutaipaleella. On kyse sitten palkkatyöstä, työkokeiluista tai harjoitteluista on tärkeää, että työkokemus olisi onnistunut sekä työntekijälle kuin työnantajallekin. Pelkästään jo yhdellä onnistuneella työkokeimuksella voi olla suurta merkitystä nuoren tulevaisuudelle (Laitinen 2011). Jari Raitanen (2011) Devo Oy:stä on laatinut hahmotelman kriteereistä, joiden täyttyminen luo parhaat mahdolliset edellytykset onnistuneelle työkokeumukselle. Onnistumisen edellytysten kriteerit on tarkoitus olla avuksi suunniteltaessa seurantavälinettä työntekijälle ja työnantajalle. Onnistumisen edellytykset liittyvät Uusien mahdollisuuksien tori -hankkeeseen, jonka tarkoituk-

sena on yritysjohtajien Yllätetään yhteiskunta -yhteisön ja Vantaan Te-toimiston kanssa tarjota nuorille 17-24-vuotiaille onnistunut, vähintään kahden kuukauden mittainen työelämäkokemus. Devoi Oy kuuluu yritysjohtajien Yllätetään yhteiskunta yhteisöön. Kriteereitä ovat nuoren hyvä vastaanotto työyhteisössä, motivaatio, osaamiskartoitus, tavoitteiden laatiminen, perehdyttäminen, työtehtävien selkeys, tutorin nimeäminen, palautteen antaminen ja loppuarvioinnin tekeminen. (Raitanen 2011.) Esittelen seuraavassa kriteerit laajemmin.

Nuorten onnistuneelle työelämäkokemukselle on tärkeää työpaikan kannustava ja avoin ilma- piiri sekä sen miten nuori otetaan vastaan työyhteisössä. Kummankin osapuolen pitää ottaa kokeilu vakavissaan ja myös nuoren on oltava motivoitunut työhön. Ennen työn aloittamista tulisi nuoren tehdä kartoitus siitä mitä hän osaa, mitä hän haluaa oppia ja minkälaista työko- kemusta hänelle on jo kertynyt. Nuoren on myös hyvä miettiä, minkälaisia odotuksia hänellä itsellään on. Työnantaja puolestaan kertoo mitä odotuksia heillä on nuorelle ja minkälaisia tehtäviä työ sisältää. Näiden pohjalta keskustellaan yhdessä, minkälaisia tavoitteita työelä- mäkokemukselle asetetaan. Työpaikalla tulisi valmistautua hyvin nuoren tuloon miettimällä työtehtäviä ja vastuuhenkilö. Myös muulle henkilöstölle on hyvä ilmoittaa nuoren tulosta, teh- tävistä ja aikajaksosta. (Raitanen 2011.)

Työjakson aikana onnistuneen kokemuksen edellytyksenä on nuoren hyvä perehdyttäminen työpaikkaan ja työtehtävään. Työtehtävän tulisi olla selkeä ja vastaavan nuoren odotuksia, taitoja ja tavoitteita. Nuori tarvitsee jakson aikana tukea ja ohjausta ja hänelle nimitetään tutor, joka kannustaa nuorta suoriutumaan työtehtävästään. Palautteen antaminen jakson aikana on tärkeää nuoren kehittymisen kannalta. Palaute pitää olla positiivista tai rakenta- vaa. Työjakson jälkeen tulee työnantajan tehdä yhdessä nuoren kanssa arviointi nuoren osaa- misesta, tavoitteiden saavuttamisesta ja työkokemuksesta yleisesti. (Raitanen 2011.)

3 Nuorisotyöttömyys

”Nuorisotyöttömyys” käsite on ollut politiikassa ja mediassa pinnalla viime vuosien ajan. Nu- orisotyöttömillä tarkoitetaan yleensä nuoria työttömiä ihmisiä, jotka etsivät työtä. Työllisyys- viidakossa käsitteiden verkosto on suuri. ”Nuorelle” ei ole olemassa tarkkaa ikämääritystä, mutta yleensä puhutaan 15 -24-vuotiaista tai alle 29-vuotiaista. Nuoruus ikälukuna on noussut viimeisten vuosikymmenien aikana. Opinnäytetyössäni tarkoitan nuorilla pääsääntöisesti alle 25-vuotiaita. ”Työtön” tarkoittaa henkilöä, joka ei ole töissä, mutta etsii töitä ja on työvoi- man käytettävissä. Työvoimaan kuuluva henkilö tarkoittaa työtöntä tai työllistä, ei opiskelijaa tai muuta vastaavaa. Työttömyysaste mittaa työttömien määrää suhteessa työvoimaan. Tilas- tokeskuksen työvoimatutkimukseen saattaa tulla myös opiskelijoita, jotka vastaavat etsineen- sä työtä kyselyn aikana. (Nuoret työmarkkinoilla 2010, 17.)

Ennen 1990-luvun lamaa nuorten 15 - 24-vuotiaiden työllisyysaste oli suurempi kuin koskaan. Silloin työelämässä oli tilastokeskuksen mukaan noin 350 000 nuorta. Mentäessä vuoteen 1994 työllisten määrä oli laskenut noin 175 000. Nuorten työttömyysaste tippui rajuimmillaan kahdeksasta prosentista yli 37 prosenttiin. Työttömyysluvut nuorten kohdalla 1990-luvun laman aikana olivat huomattavasti suurempia kuin 2008 - 2009 taantumassa. (Räisänen 2010, 10-11.)

Työllisyyden heikkeneminen näkyy vahvimmin 20 - 24-vuotiaiden, etenkin miesten keskuudessa. Vaikka nuoret kärsivät taantumasta nopeimmin ja enemmän, heidän tilanteensa myös paranee nopeasti noususuhdanteen koittaessa. (Räisänen 2010, 3.) Huhtikuussa 2011 Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän työllisyyskatsauksen mukaan nuoria, alle 25-vuotiaita, oli työttömänä työnhakijana 5700 vähemmän kuin vuosi sitten, yhteensä 26 800 (Työllisyyskatsaus 2011). Puolet työttömistä nuorista on ammatillisen koulutuksen saaneita. Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella, mutta ei työnhakijoina, työ- ja elinkeinoministeriö arvioi olevan vielä noin 30 000 nuorta. (Avikainen 2010.)

Työttömät iän mukaan 2010/06 - 2011/06

	Vuosi/Kuukausi		Muutos	Muutos
	2010/06	2011/06	2010/06 - 2011/06	2010/06 - 2011/06
	1000 henkeä	1000 henkeä	1000 henkeä	Prosenttia, %
Ikäluokka				
15-74	248	237	- 11	- 4,3
15-64	248	237	- 11	- 4,5
15-24	95	92	- 3	- 3,5
25-34	46	40	- 5	- 11,2
35-44	41	35	- 6	- 14,4
45-54	41	39	- 1	- 2,7
55-64	26	30	4	16,6

(Tilastokeskus: Liitetaulukko 15. Työttömät sukupuolen ja iän mukaan 2010/06 - 2011/06)

Vantaalla työttömyysaste on kääntynyt taantumassa jälkeen laskuun, mutta työttömyys on silti vielä korkealla. Työttömiä vuoden 2010 lopussa oli yhteensä noin 8500 (8,6 %), joista 1077 oli alle 25-vuotiaita (11,6 % kaikista työttömistä). Kaikki ikäryhmät huomioiden työttömiä miehiä on noin 4800. Vantaan työttömyys on Helsinkiin (7,8 %) ja Espooseen (5,8 %) verrattuna korkeammalla. (Vantaan kaupunki 2011.)

Työttömyys ei ole aina huono asia, eikä aiheuta nuorelle ongelmia hyvinvointiin. Työttömyys voi olla joskus jopa toivottua irtautumista hetkeksi työelämästä. Koulutuksen jälkeinen työn-

etsintäaika, määräaikaisten työsuhteiden välinen aika tai muutto paikkakunnalta toiselle voi aiheuttaa lyhytaikaista työttömyyttä. Nuorisobarometrin (2009) mukaan asenne työttömyyttä kohtaan on muuttunut vaihtelevasti 1990-luvun laman ja 2009 välisenä aikana. Kaksi kolmesta pitivät työttömyyttä kielteisenä asiana 1990-luvulla. Vuoden 2007 kyselyssä työttömyyttä ei koettu enää niin huonoksi tilanteeksi ja 2009 työttömyyskielteisyys on palannut 90-luvun tasolle. Työttömyyskielteisyys nousee sitä mukaan kun töitä on vähemmän tarjolla ja pelko siitä, että itse joutuu työttömäksi, on suurempi. (Myllyniemi 2009, 119.)

Nuorten työttömyyteen vaikuttavat monet asiat ja monien asioiden yhteisvaikutus ja sen ymmärtämiseen täytyy huomioida työttömän nykyiset sekä aikaisemmat elämän tapahtumat. Nuorten työttömyyteen voi vaikuttaa terveys, lapsuuden ja nuoruuden aikaiset sopeutumisongelmat, koulutusvaje, yhteiskunnan työmarkkinasuhdanteet sekä elinympäristön tarjoamat toimintamallit ja mahdollisuudet. (Ek, Saari, Viinamäki, Sovio & Järvelin 2004, 18.) Vakavaa työttömyys on silloin, kun se aiheutuu henkilön koulutustasosta tai työkokemuksen puutteesta. Työmarkkinoilla kilpailtaessa ei vailla työkokemusta oleva nuori pärjää kovinkaan hyvin. Tällöin hän ei myöskään pysty hankkimaan itselleen työkokemusta. (Korkiakoski 2005, 9.) Yllätetään yhteiskunta - hankkeen jäsen Pekka Laitinen Varsova Oy:sta kertoo Helsingin Sanomien haastattelussa syrjäytymisen riskin olevan suuri, jos nuori ei pääse ollenkaan työelämään kiinni. Syrjäytymisen ehkäisy on Laitisen mukaan koko yhteiskunnallisesti merkittävä asia. (Laitinen 2011.)

Ammatillisen koulutuksen on todettu olevan yksi tärkeimmistä tekijöistä työelämään sijoittumisessa. Koulutuksen merkitys vain kasvaa lähitulevaisuudessa ja sitä vailla olevat nuoret ovat suuremmassa vaarassa syrjäytyä työmarkkinoilta. Vailla ammatillista tutkintoa olevat nuoret työttömät ovat usein pitkäaikaistyöttömiä, jotka elävät työmarkkina- ja toimeentulotuella. Koulutuksella on merkitystä myös hyvään sosiaaliseen elämään ja terveyteen. Mitä korkeampi koulutus on, sitä vakaammat työmarkkinat. (Ek ym. 2004, 21.) Erityisen hankala tilanne on heillä, jotka ovat käyneet vain peruskoulun eivätkä ole työssä, koulutuksessa tai armeijassa. Heitä oli vuonna 2008 lähes kaksi kertaa enemmän kuin työttömiä nuoria (15 800). Vaikka kaikkien tutkinnon suorittaneiden nuorien työllisyys on laskenut viime vuosina, on lasku ollut suurinta ammatillisen tutkinnon suorittaneilla. (Nuoret työmarkkinoilla 2010, 25, 27.)

Työttömyyteen vaikuttaa myös paikkakunta ja kausivaihtelut. Suurinta työttömyys on Lapin ja Itä-suomen lääneissä ja pienintä Etelä-Suomen lääneissä. Kausivaihtelut näkyvät niin, että suurinta työttömyys on touko-kesäkuussa, kun opiskelijat päättävät koulutuksensa ja etsivät kesäksi töitä. (Nuoret työmarkkinoilla 2010, 27.)

4 Aktiivinen työvoimapolitiikka ja työllisyystoimenpiteet

Työllisyystoimenpiteet ovat erilaisia ja eri kohderyhmille tarkoitettuja kursseja ja tukityöllistämisen muotoja, jotka eroavat toisistaan tavoitteiltaan ja vaikutuksiltaan. Yleisimmät tavoitteet ovat työllistymisen edistäminen, yritysten rekrytointien helpottaminen sekä henkilöiden kannustaminen aktiiviseen työnhakuun ja sekä pitäminen osana työmarkkinoita. (Hämäläinen & Tuomala 2006, 4). Aktiivisen työvoimapolitiikan poliittiset tavoitteet painottuvat kahdella eri tavalla. Toinen tavoite painottaa työllistymisen ensisijaisuutta, eli aktivoinnin ensisijainen tavoite on työllistyminen. Tavoitteena on myös henkilön poistuminen sosiaaliturvan piiristä, jolloin sosiaaliturvariippuvuus ja sosiaaliturvakustannukset pienenevät. Toinen aktivoinnin linjan painottaa työttömän koulutukseen ja työkokemuksen tärkeyteen. Parempi koulutus auttaa myöhemmin työllistymään. (Ala-Kauhaluoma 2005, 43.)

Hallituksen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman (2007) mukaan on ollut tavoitteena motivoida nuoria opiskeluun ja työntekoon (Räisänen 2010, 14). Pääministeri Kiviniemen hallitus jatkaa tätä Vanhasen II hallituksen päätöksien toteuttamista (Hallituksen hyvinvointipolitiikka 2010). Hallitus on lisännyt nuorten työttömyyden, syrjäytymisen ja toimeentuloisuuden ennaltaehkäisemiseksi ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuksen aloituspaikkoja yhteensä 11 000. Työ- ja elinkeinoministeriö on puolestaan julkistanut Sanssi-kortin, joka on tarkoitettu auttamaan alle kolmekymmentävuotiaiden työllistymistä. (Räisänen 2010, 14.) Hallitus on lisännyt vuonna 2008 lisämäärärahaa 30,5 miljoonaa euroa nuorten työllisyysdenhoitoon. Määrärahaa on käytetty muun muassa palkkatukeen, työpajoihin, etsivään työhön, ammattistarttiin sekä laajennettuun työssä oppimisen kokeiluun (Nuoret työmarkkinoilla 2010, 18). Työmarkkinoiden toimivuus, työllisyys ja työvoimapaalvelut kuuluvat Suomessa työ- ja elinkeinoministeriölle (Työllisyyskertomus 2009).

Nuoriin kohdistuvia työvoimapolitiittisia toimenpiteitä on monenlaisia. Työllistymistä edistävien toimenpiteiden lisäksi huomiota kiinnitetään myös syrjäytymisen ehkäisyyn ja elämänhallintaan, joilla pyritään parantamaan valmiuksia työelämään siirtymisessä. Tavanomaista nykypäivänä on myös kohdistaa toimenpiteitä työnantajille työvoimakustannusten pienentämiseksi, mikä voi antaa mahdollisuuden palkata lisää työvoimaa. (Nuoret työmarkkinoilla 2010, 37, 14.) Nykyään työvoimapolitiikan painopisteenä onkin nuorten laittaminen erilaisille kursseille harjoitteluihin tai työllistämistoimenpiteisiin kuin että maksettaisiin vain työttömyyskorvausta. Myös sosiaalipolitiikassa painotetaan yksilön vastuuta ja omatoimisuutta. (Malmberg-Heinonen ym. 2003, 13.) Huhtikuussa 2011 työllisyystoimenpiteissä oli 115 300 ihmistä, mikä oli 12 700 enemmän kuin samaan aikaan viime vuonna. Palkkatuentyön lisääntymisen lisäksi omaehtoinen koulutus työttömyysetuudella on saanut myös oman asiakaskuntansa. (Työllisyyskatsaus, 2011.)

Vantaan kaupungin työllisyyspalveluiden tulosalue aloitti toimintansa kesäkuun 2010 alussa. Vantaan työllisyyspalveluihin kuuluu kuntouttava työtoiminta, aikuisten työpajat, järjestöjen tukeminen, jotta ne voisivat palkata pitkäaikaistyöttömiä sekä erilaiset työllisyys Hankkeet. Nuorten työpajat kuuluvat Nuorisopalveluiden tuloksikköön. Vantaan työvoiman palvelukeskus palvelee asiakkaita, jotka ovat pitkäaikaistyöttömiä tai joilla on vaarana joutua pitkittyvään työttömyyteen. Työllisyyden hoidon palveluiden piirissä on noin 3 400 henkeä. Työllisyyden talousarvio on Vantaalla 7,2 miljoonaa euroa. (Sivistystoimen palvelut 2010, 57.)

Työllisyydenhoidon toimenpiteiden vaikutuksista halutaan saada tietoa, jotta toimenpiteet olisivat mahdollisimman tehokkaita. Tavoitteita toimenpiteillä voi olla töihin pääsy, koulutuksen parantaminen tai elämänlaadun kohentuminen. Käytössä olevia työvoimapolitiittisia toimenpiteitä on tutkitta varsin vähän. Nuorisotyöttömyyden lisääntyessä nopeasti 2008 - 2009 ongelmaan ja toimenpiteisiin on kiinnitetty huomiota entistä enemmän. Vaikuttavuuden arvioinnissa tärkeintä olisi saada tietää miten juuri kyseinen toimenpide vaikutti nuoren työllistymiseen, koska olisihan nuori voinut työllistyä muutenkin. Arvioinnissa pitää myös ottaa huomioon tutkimusajankohta, tulokset voivat olla erilaisia korkea - kuin matalasuuhdanteen aikana. (Nuoret työmarkkinoilla 2010, 15, 42.)

4.1 Palkkatuella työelämään

Palkkatuki kuuluu lakiin julkisista työvoimapalveluista ja se astui voimaan 1.1.2006 (työministeriö 2005). Palkkatuettu työ on olennainen osa niin sanottuja välityömarkkinoita. Välityömarkkinat on tila joka on syntynyt avointen työmarkkinoiden ja työttömyyden välille. Se tarkoittaa muita työn muotoja kuin markkinaehtoinen työ. Välityömarkkinat voivat olla pysyvä ratkaisu niille, jotka eivät syystä tai toisesta pysty työskentelemään avoimilla työmarkkinoilla. Välityömarkkinat voivat myös olla vaihtoehtoinen ratkaisu silloin kun ollaan vasta menossa kohti avoimia työmarkkinoita. (Särkelä & Erola 2007, 119.) Tavoitteena on, että ihmiset siirtyisivät välityömarkkinoilta avoimille työmarkkinoille. Välityömarkkinoiden rinnalle on tullut myös ns. välittävät työmarkkinat, jotka käsittävät laajemmat kuntouttavat palvelut. (Toikko, 1.) Palkkatuetun työn lisäksi välityömarkkinoihin lukeutuvat myös työharjoittelu, sosiaaliset yritykset, kuntouttava työtoiminta, työpajat ja erilaiset työkokeilut (Särkelä & Erola 2007, 220).

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työnantajalle palkkatukea hänen palkatessaan työttömän työnhakijan, joka ei muuten pääsisi avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen. Palkkatuen myöntäminen katsotaan harkinnanvaraisesti kunkin työttömän työnhakijan kohdalla erikseen. Palkkatuki myönnetään pääsääntöisesti pitkäaikaistyöttömille, pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemiseksi, vajaakuntoiselle ja alle 25-vuotiaalle. Myöntämisen edellytyksenä on, että palkkatukityö edesauttaa työnhakijan ammatillista osaamista sekä pääsemistä avoimille työ-

markkinoille. Palkkatukea voidaan myöntää työsopimussuhteeseen tai oppisopimuskoulutukseen kunnille, yrityksille, sekä yksityisen sektorin työnantajille. Valtiolle voidaan määrätä määrärahoja palkkauskustannuksiin noudattaen palkkatuen säädöksiä. (Tukea palkkauskustannuksiin 2010.) Nuori voi myös saada itselleen työ- ja elinkeinotoimistolta palkkatukisetelin tai Sanssi-kortin jolla hän voi osoittaa työnantajalle, että tämä saa palkkatukea palkkauskustannuksiin palkatessaan nuoren töihin. Sanssi-kortti on tarkoitettu vastavalmistuneille alle 30-vuotiaille, joilla on ammatillinen tutkinto. (Tiedotteet 2010). Joulukuun 2010 puoleen väliin mennessä Sanssi-kortin oli saanut 18 500 työtöntä vastavalmistunutta, joista melkein joka kuudes on työllistynyt. Sanssi-kortti -hanke jatkuu vuoden 2011 loppuun asti. (Tiedotteet työ.)

Palkkatuki koostuu työttömyysturvan perusosan suuruudesta perusosasta 25,63e/pvä sekä harkinnanvaraisesta lisäosasta. Tuen määrään vaikuttaa sekä työnhakijaan että työnantajaan liittyvät seikat. Palkkatukea maksetaan yleensä kymmenen kuukauden ajalta. Vajaakuntoinen voi olla palkkatuetussa työssä kaksi vuotta. Vuonna 2009 työllistämistuetuissa toimenpiteistä oli 32 400, joista nuoria oli 3600. (Työllisyyskertomus 2009, 56.)

4.2 Tukityöllistämisen vaikuttavuus

Suomessa työ nähdään ensisijaisena tulojen saamisen väylänä sekä lenkinä, mikä pitää ihmiset osallisena yhteiskunnassa. Niinpä välityömarkkinat ja niiden kehittäminen on keino myös ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Ihmiset saattavat siirtyä edestakaisin työmarkkinoilta toiselle, välillä tilanne parantuu ja välillä huonontuu. Esimerkiksi palkkatuetussa työssä oleminen voi auttaa taloudellisesti ja sosiaalisesti, mutta mikäli työn loputtua ei ole uutta työtä tiedossa, jää ihminen mahdollisesti taas tyhjän päälle tai jatkaa kiertokulkuaan välityömarkkinoiden pyörteissä. Mikäli henkilön perusasiat elämässä on hyvin työttömyyttä lukuun ottamatta, voi työkokemuksella olla suuri merkitys. Jos taas henkilön muita mahdollisia ongelmia ei oteta huomioon hänen työkokeilunsa aikana, ei yksittäisellä työkokeilulla ole juurikaan merkitystä. (Toikko 1, 11.)

Aktiivisen työvoimapolitiikan vaikutuksista ollaan kiinnostuneita ja niitä tutkitaan paljon. Tutkimukset ovat pääosin vaikuttavuuden arviointia siitä mihin henkilö on työllistämistoimenpiteen jälkeen päätenyt. Tutkijat ovat kiinnostuneita luvuista ja taloudellisista vaikutuksista. Heitä kiinnostaa kuinka moni on työllistynyt avoimille työmarkkinoille, päässyt koulutukseen tai eläkkeelle. Tukityön vaikuttavuutta seurataan muun muassa seuraamalla tukityöllistetyn työllisyystilannetta kolme kuukautta tuetun työllistämisen jälkeen. (Polku työelämään, 53.) Nuorisopalvelut saavat TE-toimistosta tällä hetkellä vain työharjoitteluissa olevien nuorten seurantatiedot, mutta jatkossa he keräävät myös palkkatuella olleiden tiedot (Willman 2011).

Työllisyystoimenpiteiden vaikutuksista ei aina saada positiivisia tutkimustuloksia. On puhuttu siitä, etteivät toimenpiteiden vaikutukset ole sitä mitä pitäisi. Tukityöllistämisen asetetut tavoitteet työllistymisedellytysten parantumisesta jäävät toteutumatta liian usein. (Roponen 2010, 13.) Yksityisensektorin tukityöllistäminen on tutkimusten mukaan vaikuttavuudeltaan julkista sektoria parempi. Tutkimusten mukaan tuettutyö yksityisellä edistää selvästi enemmän työllistymistä myöhemmin. Työsuhteet julkisella ovat lähtökohtaisesti määräaikaista, kun taas yksityisellä tukityöllistäminen tapahtuu toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen. Yksi syy yksityisen parempaan työllistämiseen on myös se, että julkisen sektorin tukityöpaikkoja on rajattu määrä ja samoissa työpaikoissa kierrätetään työttömiä vuorotellen. (Hämäläinen & Tuomala 2006, 42)

Nuoret hyötyvät tukityöllistämisestä vanhempia ikäpolvia enemmän. Toimenpiteiden heikko vaikuttavuus ei kerro huonosta työvoimapolitiikasta vaan työmarkkinoilla olevista erittäin heikossa asemassa olevista työttömien ryhmästä. (Polku työelämään 2005, 54.) Aktiivitoimien vaikuttavuuden arviointia vaikeuttaa myös, että toimenpiteiden vaikutusta on vaikea erottaa yleisestä työllisyyskehityksestä. On vaikea arvioida ovatko vaikutukset johtuneet nimenomaan toimenpiteestä vai ulkoisista syistä. (Ala-Kauhaluoma 2005, 43.)

Norjalaisessa työllisyystoimenpiteiden vaikuttavuustutkimuksessa (Hammer 2004) kritisoitiin toimenpiteitä muun muassa siksi, ettei nuori hae työtä tänä aikana ja siksi työttömyys pitkitty. Tutkimuksessa ei havaittu mitään positiivisia tuloksia työllistämistoimenpiteistä. Vertailuryhmässä olevat työttömät nuoret olivat sijoittuneet paremmin ja aikaisemmin työelämään kuin työllistämistoimenpiteissä olevat. Syyksi tähän uskotaan olevan se, että usein toimenpiteissä olevat ovat niissä kerta toisensa jälkeen, he eivät siis ole aktiivisia työnhakijoita missään vaiheessa. (Malmberg-Heimonen ym. 2003, 52.) Heidän väitön työllistymisen tarve myös pienenee, joka saattaa johtaa siihen ettei työtä haeta. Olisi tärkeää, että työllisyystoimenpiteet olisivat suunnitelmallisia polkuja, jotka johtavat työllistymiseen. (Hämäläinen & Tuomala 2006, 40).

Heikkoihin vaikuttavuustutkimuksiin pitää huomioida kuitenkin tukityöllistämisen sosiaaliset vaikutukset, kuten oman osaamisen näkyväksi tekeminen tai itsetunnon kohentuminen. Näiden vaikutuksista ja merkityksistä yksilölle on kuitenkin tutkittu verrattain vähän. (Roponen 2010, 13.) Malmberg-Heimonen ym. (2003) kirjoittaa, että vielä ei ole olemassa tarpeeksi tutkimuksia siitä miten nuoret itse kokevat työllistämistoimenpiteet ja miten ne ovat vaikuttaneet työllistymiskehitykseen. Yleisesti ottaen nuoret ovat saaneet itselleen jotain toimenpiteistä, myös silloin kun heidät on ”pakotettu” osallistumaan. Jotkut kuitenkin kokevat, että heidät on vain laitettu tilastoista pois johonkin toimintaan hetkeksi mukaan, jonka jälkeen on taas paluu työttömyystuen varaan. (Malmberg-Heimonen 2003, 16.) Te-toimistojen asiakaspalautteiden mukaan (2004) parhaat arvosanat tukityöllistämisestä sai kokemukset uusien asioi-

den oppimisesta ja ammattitaidon ylläpitämisestä. Heikoimman arvosanan sai työllistyminen jakson jälkeen (Polku työelämään 2005, 56).

Polku työelämään (2005) selvitykseen koottujen työllistämishankkeiden loppuraporttien ja selvitysten mukaan suurimman osan työllistettyjen mielestä toimenpiteestä on ollut hyötyä ammattitaidon kehittymisen ja työkokemuksen saamisen vuoksi. Tuettujen mielestä on ollut tärkeää olla työsuhteessa, joka on näyttönä tulevissa työnhakutilanteissa ja parantaa työnhaku mahdollisuuksia. Myönteisenä he ovat kokeneet itsetunnon nousun, vuorovaikutusosaamisen lisääntymisen ja oman itsensä tuntemisen merkitykselliseksi. Koulutukseen hakeutuvat ovat saaneet kokeilla alaa ennen koulutukseen pyrkimistä ja osalle se on ollut hyvä tilaisuus harjoitella työelämän pelisääntöjä. Pieni määrä tuetuista on ollut sitä mieltä, että tukityöllistämistä ei ole ollut hyötyä. Suurin osa on pitänyt tärkeänä taloudellisen tilanteen kohentamista, mutta alhainen palkkataso on koettu yleisesti ongelmana. (Polku työelämään 2005, 58-59.)

Tukityöllistämisen laatua ja vaikuttavuutta voidaan parantaa työn kytkemisellä selkeämmin osaksi työnhakusuunnitelmaa, jolloin palkkatuen on määrä entistä tehokkaammin auttaa kohdennetusti yksilön valmiuksia ja oman ammattitaidon kehittymistä. Lisäksi jaksoon sisällytettäisiin enemmän oppimiskokemuksia ja koulutuksia. Vaikuttavuutta parannetaan myös siten, että sitä arvioidaan kunkin henkilön kohdalla yksilöllisesti. Tukityöllistämisen vaikuttavuuden parantamiseksi pitäisi myös huomioida, ettei tukia myönnettäisi ”liian heikkoon” tai ”liian hyvään” työttömien ryhmään. (Polku työelämään 2005, 1,53.)

4.3 Vantaan Nuorisopalveluiden työpajatoiminnan tukityöllistäminen

Vantaan kaupungin Nuorisopalvelut kuuluvat vapaa-ajan ja asukaspalveluiden toimialan alaisuuteen. Nuorisopalvelut tuottavat Vantaan kaupungin nuorisotyön peruspalvelut, jotka on jaettu viiteen alueeseen; Tikkurila, Hakunila, Korso, Martinlaakso ja Myyrmäki. Nuorisopalvelut on jakautunut keskitettyihin palveluihin ja alueelliseen nuoriso- ja erityisnuorisotyöhön. Työpajatoiminta kuuluu keskitettyihin palveluihin. Työpajatoiminta tarjoaa 16 -24-vuotiaille nuorille muun muassa pajatoimintaa, koulutukseen ohjausta, urasuunnittelua sekä nuorten osallistamista. Työpajatoiminnan yksikköön kuuluu myös etsivä nuorisotyö sekä koulutus- ja työllisyystyöryhmä, tuetut oppisopimukset sekä tukityöllistäminen. Työpajatoiminta on tarkoitettu vailla ammatillista peruskoulutusta oleville, toimeentulon varassa eläville ja syrjäytymisen vaarassa oleville työttömille nuorille. Työpajat mahdollistavat nuorten tutustumisen eri ammattiryhmien työskentelyyn sekä siirtymisen koulutukseen tai työelämään. (Nuorten työpajatoiminta 2011.)

Vantaan kaupungin nuorten toimintamallien lähtökohtana on yhteiskuntatakuun toteuttaminen, jonka toteuttamisesta nuorisopalvelut vastaavat omalta osaltaan (Nuorten työpajatoiminta 2011). Yhteiskuntatakuun mukaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle työttömälle työnhakijalle on tarjottava hänen tilannettaan edesauttava aktiivitoimenpide työttömyyden jatkuessa yhtäjaksoisesti yli kolme kuukautta. Yhteiskuntatakuun tavoitteena on tukea nuorta pääsemään töihin, koulutukseen tai estämään syrjäytymistä. Aktiivitoimenpiteinä voi olla työ- ja elinkeinotoimiston tarjoama työ, koulutus, työharjoittelu, työkokeilu, työnhakuvalmennus, starttiraha tai palkkatuettu työ. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2011.)

Nuorten tukityöllistäminen palkkatuella kaupungille kuuluu työpajayksikön toimintaan. Nuorisopalveluiden kautta Vantaan kaupungilla on palkkatuetussa työssä vuosittain noin sata nuorta. Nuoret ohjautuvat nuorisopalveluiden työpajayksikköön yleensä Työ- ja elinkeinotoimiston kautta. Nuorilla on ammatillinen tutkinto, mutta he eivät ole päässeet työllistymään avoimille työmarkkinoille. Työllistymisen esteenä on esimerkiksi työkokemuksen puute, ammatinharjoittamiseen liittyvät puutteet tai vanhentuneet tiedot, maahanmuuttajatausta tai fyysinen rajoite. Nuorisopalvelut pyrkivät löytämään nuorille työpaikkoja kaupungin sisältä, mutta työsuhteessa nuori on kuitenkin nuorisopalveluihin. Palkkatukityö on määräaikainen työsuhde mikä voi enimmillään kestää kymmenen kuukautta. Nuoren työaika on 85 % normaali työajasta. (Willman 2011.)

Nuorisopalveluiden kautta palkkatukityöllistäminen eroaa hieman muusta palkkatuesta minkä Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää. Palkkatuetussa työssä työntekijä on siis työsuhteessa työpaikkaan, kun taas Nuorisopalveluiden tukityöllistämässä nuori on työsuhteessa nuorisopalveluihin, joka vastaa tukityöllistämiseen liittyvät hallinnolliset työt kuten palkkatuen hakemiset, palkan maksut ja työsopimukseen liittyvät asiat. Nuorisopalvelut tarjoaa myös tarvittavaa tukea työssä tai henkilökohtaisessa elämässä oleviin asioihin. Nuorisopalveluilla ei ole valmiiksi olevia työpaikkoja vaan paikat etsitään jokaiselle nuorelle erikseen. Työpaikkoja on muun muassa ruokapalvelussa, kouluissa, sosiaalikeskuksissa, kirjastoissa, liikuntapalveluissa ja nuorisopalvelussa. Miesvaltaisilta aloilta kuten sähkö-, auto-, ja kiinteistöhuollosta paikkoja on ollut vaikeampi saada. (Willman 2011.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni selvittää Vantaan kaupungin Nuorisopalveluille tukityöllistettyjen nuorten työllistymiskokemuksia. Työssäni tutkin mitä merkitystä nuorelle on palkkatuetusta työstä ollut sekä minkälaiset asiat vaikuttavat onnistuneeseen työllistymiskokemukseen. Selvitän työssäni miten nuorten tuki ja ohjaus on sujunut työhön sijoittumisessa ja työtehtävien hoidossa, ovatko työtehtävät vastanneet nuoren osaamista ja antaneet mahdollisuuden kehittää omaa ammatillista osaamista, sekä mikä työssä on ollut tärkeintä.

Tutkimuskysymykseni ovat: minkälaiset tekijät vaikuttavat onnistuneeseen työllistymiskokemukseen? Millaisia hyvinvointiin vaikuttavia merkityksiä vastaajat kokivat? Millainen vaikutus jaksolla on nuoren tulevaisuudelle? Mitä nuori tekee, kun palkkatukijakso loppuu?

Opinnäytetyöni on tarkoitus olla avuksi Vantaan Nuorisopalveluille ja laajemminkin Vantaan kaupungille heidän arvioidessaan tukityöllistämisen vaikuttavuutta ja kannattavuutta. Työstäni voi myös olla apua nuorten ja työttömien parissa työskenteleville. Nuorisopalveluita kiinnostaa palveluiden käyttäjien omat tuntemukset tukityöllistamisestä. He saavat tietoa mitä nuoret työssä arvostavat, mitä palkkatuettu jakso on nuorelle antanut ja ennen kaikkea onko kokemus ollut onnistunut. Nuorten työelämä pelosta on ollut paljon puhetta, auttaako palkkatuettu työ saamaan positiivisen kuvan työelämästä? Työni tavoitteena on antaa tietoa mihin asioihin pitäisi kiinnittää huomiota, jotta tukityöllistämiskokemus olisi mahdollisimman hyödyllinen ja onnistunut kokemus.

Valitsin teoriaosuuksiin aiheita, jotka antaisivat pohjaa tutkielmani aiheeseen. Nuoret työmarkkinoilla ja työn merkitys teoriaosuus kuvastaa sitä minkälaista työmarkkinoilla oleminen on tällä hetkellä ja mitä työ merkitsee nuorelle. Nuorisobarometrin tutkimuksissa nuorten mielestä työssä tärkeintä on työn sisältö. He pitävät työkokemusta ja koulutusta tärkeänä työn saamisessa. Palkan suuruuden tärkeys tulee vasta työn mielekkyyden jälkeen. Nuorisobarometrin mukaan nuoret ovat huolissaan työn vaatavuudesta ja työssä jaksamisesta. Kiinnostavaa on, ovatko opinnäytetyöhöni haastatellut nuoret samaa mieltä. Selvitän myös toteutuivatko Raitasen hahmottelemat onnistumisen kriteerit näiden nuorten kohdalla. Mitä merkitystä kriteereiden täyttymisellä olisi ollut?

Teoriaosuudessa käsittelemäni aktiivinen työvoimapolitiikka ja vaikuttavuuden arviointi antavat tietoa siitä, miksi tällaisia tutkimuksia tehdään, miten ne yleensä toteutetaan ja minkälaisia johtopäätöksiä niistä usein saadaan. Teoriaosuudessa käsittelemän työllisyysasteen nostamista tarkemmin palkkatukityötä, koska se on opinnäytetyöni aiheen kannalta oleellisin. Teoria palkkatuesta ja välityömarkkinoista auttaa ymmärtämään minkälaisessa tilanteessa nuoret työskentelevät ja mitkä ovat palkkatuen yleiset työvoimapolitiittiset tavoitteet.

6 Tutkimuksen toteutus

Laurea-ammattikorkeakoulu sai opinnäytetyön aiheen Vantaan Nuorisopalveluiden työpaja-toiminnan yksiköltä. Valitsin aiheen sen kiinnostavuuden vuoksi. Kiinnostuin aiheesta, koska se liittyy alle nuoriin aikuisiin sekä työllistämistöimiin. Olen syventynyt sosiaalialan opinnoisani aikuissosiaalityöhön ja eritoten työllisyydenhoitoon. Olen ollut harjoittelujaksoilla Työ- ja elinkeinotoimistossa sekä Helsingin kaupungin Sosiaaliviraston Työhönohjauksen yksikössä,

joissa olen päässyt tutustumaan työllisyystoimenpiteisiin sekä näiden palvelujen asiakkaisiin. Näiden lisäksi aihevalintaani vaikutti se, että halusin tehdä tutkimuksellisen työn.

Tutkimusprosessini etenee pääosin lineaarisesti, vaikka yleensä laadullisessa tutkimuksessa prosessi ei ole niin suoraviivainen kuin mitä määrällisessä tutkimuksessa on. Linearisessa prosessissa tutkimus etenee tutkimusongelman täsmennyksestä, suunnitteluun, aineiston tuottamiseen, analysointiin ja johtopäätöksiin (kvaliMOTV, osio 2.) Aluksi valitsin tutkimusaiheen, mitä tutkin. Kävin Nuorisopalveluilla tapaamassa Eija Willmania ja Heidi Halmia, joiden kanssa täsmensimme työn tarkoitusta. Aiheen selkiytyttyä tarkensin näkökulmia, tavoitteita ja tutkimuskysymyksiä sekä perehdyin teorian tietoon. Tämän jälkeen täsmensin kysymystä, miten tutkin. Merkityksien ja subjektiivisten kokemusten tutkimuksessa on parhaita käyttää laadullista menetelmää. Teemahaastattelu tuntui myös luonnolliselta vaihtoehdolta saada haastateltavilta aineisto kasaan.

Valitsin aiheen marraskuussa 2010, ja tapasin työelämäohjaajani Eija Willmanin ja Heidi Halmia Vantaan Nuorisopalveluista joulukuussa. Suunnitelmaseminaarin pidin maaliskuussa 2011 ja haastattelut tein huhtikuun aikana. Soitin kesäkuun aikana, niille nuorille joiden tulevaisuuden suunnitelmia en haastatteluhetkellä tiennyt. Litteroinnin ja sisällönanalyysin tein touko- ja kesäkuun aikana ja teoriaa viimeistelin heinäkuussa. Valmiin työn palautan elokuussa.

6.1 Tutkimusaineisto ja menetelmät

Tutkielmani aineiston olen kerännyt haastattelemalla viittä palkkatukityössä olevaa nuorta. Nuorisopalveluiden työpajatoiminnan työntekijät etsivät nuoret minulle valmiiksi heidän rekisteristään. Nuoret osallistuivat haastatteluihin vapaaehtoisesti. Ajatuksena oli, että haastattelun alle 25-vuotiaita Vantaan kaupungilla palkkatukityössä olevia nuoria, mutta yksi heistä oli 27-vuotias. Kriteerinä nuorien valintaan oli, että he ovat olleet jo jonkin aikaa työssä, heitä pystyy haastattelemaan huhtikuun aikana ja että he lopettavat työn viimeistään kesän 2011 aikana. Toivomuksena myös oli, että he ovat eri sukupuolta, heillä on erilainen koulustausta ja että he työskentelisivät eri toimialoilla. Kriteereillä halusin varmistaa mahdollisimman monipuolisen ja onnistuneen tutkielman.

Haastateltavat olivat haastatteluhetkellä iältään 19-27-vuotiaita, neljä naista ja yksi mies. Haastateltavista neljällä on ammatillinen tutkinto ja yhdellä ammattikorkeakoulu tutkinto. Haastateltavat työskentelevät eri toimialoilla palkkatuetussa työssä. Kaksi haastateltavista oli ollut vuoden työttömänä ennen palkkatukea ja kolme heistä alle kolme kuukautta. Jokainen heistä oli hakenut töitä avoimilta työmarkkinoilta omalta alaltaan, mutta he eivät olleet töitä saaneet. Yksi heistä oli muuttanut muualta Suomesta töiden perässä pääkaupunkiseudulle. Kolme heistä sanoi syyksi työttömyyteen olevan työkokemuksen puute. Yhdelle vastaajista oli

kertynyt työkokemusta alle puoli vuotta, yhdelle alle vuoden ja yhdelle yli kaksi vuotta. Kahdella haastateltavalla ei ollut juurikaan työkokemusta muulta kuin harjoittelupaikoista. Yksi vastaajista sanoi joutuneensa työttömäksi taantumisen vaikutuksesta, jolloin työsuhde loppui lomautukseen. Yhdellä vastaajista edellinen työsuhde loppui määräaikaistukseen ja yksi sanoi tehneensä vain osa-aikatyötä ja halusi saada koko-aikatyötä. Palkkatuki jakson työpaikka vastasi neljän henkilön omaa koulutusta. Yksi oli eri toimialalla kuin mihin hän oli saanut koulutuksen.

Työkokemus	Työttömyysaika
alle vuoden	1v.
Ei työkokemusta	1v
yli kaksi vuotta	alle 3kk
alle puoli vuotta	alle 3kk
Ei työkokemusta	alle 3kk

Toteutin haastattelut huhtikuun 2011 aikana. Haastattelut tapahtuivat nuoren ollessa palkkatukijaksolla. Tapasin kaksi haastateltavista heidän työpaikallaan ja loput nuorisopalveluiden tiloissa. Haastattelupaikat olivat rauhallisia ja olimme tilassa kahdestaan. Haastatteluiden pituudet vaihtelivat reilusta puolesta tunnista tuntiin. Tämän haastattelun lisäksi soitin kesän 2011 aikana niille henkilöille, joiden tulevaisuuden näkymiä en haastatteluhetkellä tiennyt. Näitä henkilöitä oli kaksi viidestä. Muista vastaajista yksi lopetti palkkatukijakson kesken saatuaan toisen työpaikan ja yksi sanoi aloittavansa toisen työn palkkatukijakson päätyttyä. Yksi vastaajista jatkaa vielä vuoden verran palkkatukijaksolla. Ensimmäinen haastattelukerta oli nuoren vielä ollessa töissä. Ensimmäinen kerta oli laajempi teemahaastattelu, minkä toteutin nuoren kanssa kahdestaan. Jälkimmäisen haastattelun suoritin puhelimitse, jossa selvitin mitä nuorelle kuuluu palkkatuetun jakson jälkeen. Onko hän esimerkiksi töissä, työttömänä tai onko hänellä tiedossa jatkosuunnitelmia. Puhelinhaastattelun toteutin kesäkuun lopussa, pari kuukautta sen jälkeen, kun nuoret olivat lopettaneet työn.

6.1.1 Teemahaastattelu

Haastattelut toteutin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa on valmiiksi mietityt teemat ja kysymykset, mutta haastattelun ei tarvitse edetä kaikille samalla tavalla. Teemahaastattelu on vuorovaikutustilanne, jossa puhutaan ennalta mietityistä aiheista missä järjestyksessä tahansa. Teemahaastattelu ei ole tarkkojen kysymysten esittämistä, näin ollen myöskään vastaukset eivät ole välttämättä lyhyitä ja tarkkoja, mikä antaa haastattelun analysoinnissa vapaammat mahdollisuudet tulkita aineistoa. (KvaliMOTV 2011, 6.3.2.)

Haastattelun teemat ovat työn aloitus, tuki ja ohjaus, työssä tärkeää, työllistymisen merkitys, osaamisen kehittyminen sekä mitä tapahtuu tukityöllistämisen jälkeen. Valitsin haastattelu-
muodoksi teemahaastattelun, koska se antaa vapaamman ja rennomman mahdollisuuden to-
teuttaa haastattelut, minkä ajattelin olevan kyseisen aiheen sekä nuorten kannalta järkevää.
Keskustelutilanne tuntui näin luontevammalta ja ajattelin sen tuottavan minulle rehellisiä
vastauksia ja ajatuksia. Suunnittelin teemahaastattelun kysymykset niin, että ne olisivat
avoimia, mutta silti helposti ymmärrettävissä. Tarkkoja vastausvaihtoehtoja en antanut ollen-
kaan. Teemahaastattelussa pystyin myös tarkentamaan haastateltavan vastausta tai teke-
mään jatkokysymyksen. Haastattelussa minulla oli haastattelun teemakysymykset paperilla,
mutta pyrin tekemään tilanteesta silti keskustelunoloisen. Kerroin myös haastateltaville vä-
hän itsestäni ja opinnoistani. Korostin sitä, että olen opiskelija, joka tekee opinnäytetyötä ja
jolle kaikki on myös uutta. Haastattelut toteutin rauhallisessa ympäristössä ja pyrin epäviral-
liseen kanssakäymiseen nuorten kanssa.

Haastatteluissa käytin nauhoitusta tallentamisen välineenä. Teemahaastattelussa nauhoitus
on melkein välttämätöntä, jotta pystyy keskittymään henkilön puheeseen ja vallitsevaan kes-
kusteluun. Kysyin haastateltavilta luvan nauhoitukseen ja kaikki suostuivat. Pelkäsin nauhurin
tuottavan joillekin epämiellyttävää, mutta siltä ei kuitenkaan vaikuttanut. Pyrin käyttämään
nauhuria hyvin huomaamattomasti. Litteroin nauhoitukset tietokoneelle. Litteroin haastatte-
lujen olennaiset asiat sanatarkasti, ja epäolennaiset jätin litteroimatta tai tein niistä saman
tien oman muistiinpanon. Litteroinnin jälkeen jaoin vastaukset eri teemaotsikoiden alle, esi-
merkiksi työn aloitus, työn merkitys, työn hyödyllisyys, tulevaisuus. Jaottelun jälkeen ana-
lysoin aihealueita yksi kerrallaan ja etsin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia vastauksissa.

6.1.2 Laadullisen tutkimuksen sisällön analysointi

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, joka mahdollistaa haasteltavien ko-
kemien merkitysten analysoinnin. Laadullisen tutkimuksen tekemiseen voi käyttää monenlais-
ta aineistoa, esimerkiksi haastatteluja, kyselyjä, kirjoituksia tai havainnointia. Laadullisen
tutkimuksen tarkoituksena on tarkasteltavan ilmiön ymmärtäminen ja sen sanallinen kuvaa-
minen. Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita merkityksistä ja kokemuksista joita
tutkittavat saavat tutkittavasta aiheesta. (Kananen 2008, 24.)

Analysoin tutkimusaineiston teoriasidonnaista sisällöllistä analyysiä käyttäen. Analyysi tarkoi-
taa aineiston lukemista, tekstin järjestelemistä, sisällön erittelyä, jäsentämistä ja pohtimista.
Tutkielmani luonteen vuoksi mielenkiintoni on analysoinnissa aineistoni sisältö, asiat jotka
nousevat esille. Analyysissa en kiinnitä huomiota puheeseen, puhetapaan tai haastateltavan
käytökseen haastattelutilanteessa. Asiat, jotka nousevat puheista esille, on niitä asioita jotka
olen haastattelun teemoissa itse valinnut ja jotka vastaavat tutkimuskysymyksiini. Tarkoituk-

senani on siis eritellä ja tiivistää yhtäläisyyksiä ja eroja. Tämä onnistuu sisällönanalyysilla. Sisällönanalyysilla tarkoitetaan dokumenttien sisällön sanallista kuvaamista. Sisällönanalyysi on tekstianalyysi, jossa on tarkoitus muodostaa tutkittavasta asiasta tiivis kuvaus. (kvaliMOTV 2011, 7.3.2.)

Tutkielmani on teoriasidonnainen. Teoriasidonnainen analyysi sijoittuu teorialähtöisen ja aineistolähtöisen analyysin välimaastoon. Aineistolähtöisessä analyysissa pääpaino on aineistossa ja teoria rakennetaan aineiston ympärille. Teorialähtöisessä analyysissa tutkimuksen aineisto liittyy jo johonkin teoriaan tai malliin. Teoriasidonnaisessa tutkielmassa aineiston analyysi ei perustu suoraan mihinkään teoriaan, mutta teemat liittyvät siihen vahvasti. Tutkielman aineistolle pyritään kuitenkin löytämään tietoa ja selityksiä teoriasta. (kvaliMOTV 2011, 7.3.2.)

6.2 Tutkielman luotettavuus ja eettisyys

Tutkielman luotettavuuden kannalta tärkeintä on kiinnittää huomio haastattelun onnistumiseen ja aineiston analyysiin. Pyrin teemahaastattelun keinoin avoimeen keskusteluun, jossa vastaaja voi luottamuksellisesti tuoda omat mielipiteensä esille. Hirsjärvi & Hurme kirjoittavat teoksessa Merkityksen ongelma haastattelututkimuksessa (1984) vastaajan kyvystä vastata haastattelijalle. Haastattelijan täytyy ottaa tilanteessa sekä kysymyksiä mietittäessä vastaajan kyky ja halukkuus vastata kysymyksiin. Yleensä ei ole mitään pakottavaa syytä miksi ihmisten pitäisi vastata totuuden mukaisesti kysymyksiin. Vastaamishalukkuus johtuu yleensä auttamisen halusta, halusta puhua itsestään tai siitä että kysymykset ovat viattomia tai yhdenmukaisia. Halukkuus vastata ei kuitenkaan kerro siitä, että vastaukset olisivat täsmällisiä tai oikeita. Usein vastaajat antavat niitä vastauksia, joita kuvittelevat haastattelijan haluavan saada. (Hirsjärvi & Hurme 1984, 11.) Haastattelun aikana pyrin olemaan kaikin tavoin neutraali tutkittavaa aihetta kohtaan. Haastateltava on asiantuntija haastattelu tilanteessa. Vain hän tietää kysymyksiin vastaukset, hän tietää mitä merkitystä palkkatuetusta työstä on hänelle ollut. Laaja tutustuminen teoriaan auttaa minua ymmärtämään paremmin tietyssä elämäntilanteessa olevaa nuorta.

Voin kantaa työstäni täyden vastuun ja allekirjoittaa kaiken kirjoittamani ja tutkielmastani saamani tiedot, kun tiedän toimineeni opinnäytetyöprosessissani luottamuksellisesti ja eettisten periaatteiden mukaisesti. Tutkimuksen teen hyvien käytäntöjen mukaisesti noudattaen äärimmäistä luottamuksellisuutta ja vaitiolovelvollisuutta. Tutkielmastani ei saa selville haastateltavien henkilöllisyyttä. Tutkimuksen tulokset ovat kerrottu siinä muodossa, kun ne olen saanutkin mitään muuttamatta. Kaikkiin tutkimuksiin liittyy eettisiä valintoja. Hirsjärvi ja Hurme ovat kirjanneet teoksessaan ”Tutkimushaastattelu” (2010) eettisiä kysymyksiä tutki-

muksen eri vaiheissa, joita pohdin jo etukäteen ennen haastatteluja (Hirsjärvi & Hurme 2010, 20).

Tutkimuksissa on oleellista miettiä miten tutkimus parantaa tutkittavana olevaa tilannetta. Voiko opinnäytetyöni olla avuksi tutkittaessa tukityöllistämisen merkitystä? Voiko näin ollen haastateltava uskoa siihen, että hänen näkemyksillään on merkitystä. Pyrin omalta osaltani kaikin tavoin tekemään työstäni sellaisen, että siitä olisi apua ja konkreettista tietoa Nuorisopalveluille ja Vantaan kaupungille.

Tutkimuksien teossa haastateltaville taataan tutkimuksen luotettavuus ja kerrotaan mitä heiltä odotetaan ja mihin he lupautuvat. Nuorisopalvelut ottivat yhteyttä haastateltaviin ja pyysivät heitä mukaan tutkielmani tekoon. Nuoria ei painostettu millään tavalla ja heille annettiin tietysti mahdollisuus kieltäytyä. Kaikki nuoret tahtoivat osallistua haastateltaviksi keitä Nuorisopalveluiden työntekijät pyysivät mukaan (Willman 2011) Tämän jälkeen he lähettivät heille tekemäni mainoskirjeen. Otin nuoriin yhteyttä nuorisopalveluiden yhteydenoton jälkeen ja annoin vielä mahdollisuuden kieltäytyä, kysymällä oletteko vielä halukas osallistumaan tutkimukseen. Kaikki vastasivat haluavansa. Motivaatio on tärkeää haastattelun onnistumisen kannalta.

Haastattelutilanteessa on otettava huomioon luottamuksellisuus, haastateltavien rehellisyys ja mitä haastattelutilanne voi haastateltavalle aiheuttaa. Minun opinnäytetyöni aihe ei edellytä syvähaastattelua, enkä usko haastattelun aiheuttavan surua tai tuskaa vastaajalle. Minun on kuitenkin tiedostettava, etten tunne heitä tai heidän elämäntilannettaan. Niinpä minun on kunnioitettava jokaisen yksityisyyttä ja sitä kuinka paljon asiasta halutaan puhua. He osallistuvat vapaaehtoisesti tutkimukseen ja kunnioitan heitä siitä. Haastattelutilan järjestin niin, että saimme olla kahdestaan rauhassa vastaajan kanssa ilman keskeytyksiä. Minusta oli mukavaa tavata nuoria ja kuulla heidän kokemuksistaan. Oli hienoa kokeilla tutkijan roolia vastuineen kaikkineen. Teemahaastattelu sopi mielestäni hyvin haastattelumuodoksi aiheeseeni. Haastattelutilanne oli rennon avoin ja kaikki sujui hyvin ja luotettavasti.

Haastattelutilanne oli arvokas kokemus minulle, huomasin kehittyväni jo viiden haastattelun aikana. Viimeisessä haastattelussa oloni oli rennompi kuin ensimmäisessä, ja tunsin haastateltajan roolini vahvistuneen. Kuitenkin ensimmäinen ja toinen haastateltava tuotti minulle materiaali paljon enemmän kuin jälkimmäiset. Jälkeenpäin olen miettinyt paljon kysymyksiäni ja sitä, kuinka olisin saanut vielä tarkempia ja syvällisempiä vastauksia. Vaikka tilanne oli rento ja luulen olleeni helposti lähestyttävän oloinen, olisin toivonut vastaajien tuottavan minulle vielä enemmän ajatuksia ja tunteita. Mietin luotinko liikaa siihen, että he itse tuottavat puhetta ja ajatuksiaan ilman, että minun pitää kauheasti niitä tiedustella. Välillä kysyin tarkem-

tavia kysymyksiä kuten ”Onko sillä ollut vaikutusta itsetuntoon?” tai ”Miltä se sinusta tuntui?”.

Vastaukset asettivat haasteita tutkimustulosten analysoinnissa, koska osa vastauksista oli muutamalla sanalla vastattu. Erityyppinen kysymyksenasettelu olisi voinut auttaa. Tai sitten ei, nuorten voi olla vaikeampi kertoa ajatuksistaan tai ymmärtää sitä että jokin tunne tai ajatus olisi voinut olla minusta tärkeä. Analysoinnin kirjoittamista vaikeutti myös se, kun täytyi kirjoittaa niin, ettei vastaajaa tunnisteta. Esimerkiksi nuoret kertoivat paljon työtehtävistään tai omista erityistarpeistaan. Lainatessani haastateltavien puhetta tekstiini käytän ilmauksia jotta henkilöllisyys tai työpaikka ei tulisi selville. Nuorisopalveluiden työntekijät valitsivat minulle haastateltavat, joten he olisivat tunnistaneet vastaajat pienistäkin asioista.

Raportoinnissa minun eettinen velvollisuuteni on esittää saamani tieto juuri niin kuin sen olen saanut olemalla täysin puolueeton. Tutkielmassani tulisi tuoda selvästi esille mikä on nuoren omaa sanomaa ja mikä minun tulkintaani. Tuloksien tarkasteluun olen tuonut kursivoidulla tekstillä nuorten omaa puhetta, joka luo luotettavuutta. Raportoinnissa on otettava huomioon seuraukset, joita julkaisulla on haastateltaville kuin myös heitä koskeville ryhmille. Jo haastateltavia valitessaan nuorisopalveluiden täytyi ottaa huomioon, etteivät he valikoi tietoisesti tai tiedostamattaan sellaisia henkilöitä joiden vastaukset niin sanotusti miellyttävät heitä. Minun omat kriteerini, jotka haastateltaville asetin, supistivat Nuorisopalveluiden valintamahdollisuuksia. Mikä kertoo siitä, etteivät he ole voineet juurikaan valita henkilöitä, jotka he olisivat itse halunneet mukaan tutkimukseen.

7 Tutkimustulokset

Tutkimustuloksissa käyn läpi vastaajien vastauksia liittyen työhön ohjaukseen, työn aloitukseen, työn merkityksestä hyvinvointiin ja tulevaisuuden jatkosuunnitelmiin. Vastauksissa näkyy tuen ja ohjauksen merkitys, asiat jotka ovat työssä tärkeitä sekä seikat jotka vaikuttavat onnistuneeseen työkokemukseen. Kursivoidut tekstit ovat sanasta sanaan vastaajien tuottamaa puhetta. Viiva sanojen välissä merkitsee jonkin sanan puuttumista. Olen poistanut sellaisia sanoja teksteistä, jotka voisivat paljastaa vastaajan työpaikan tai henkilöllisyyden.

7.1 Työhön ohjaus

Kaikki haastateltavat ohjautuivat Nuorisopalveluihin Työ- ja elinkeinotoimistojen kautta. Nuorisopalvelut tarjosivat työpaikat neljälle vastaajista. Yksi sanoi valinneensa paikan kolmen tarjotun joukosta ja muut valitsivat ensimmäisen, jota tarjottiin. Yhdellä haastateltavista oli jo ennestään tukitoimenpiteen kautta yhteys työpaikkaan, jonne hän halusi mennä palkkautuella töihin. Kaikki haastateltavat olivat tyytyväisiä tarjottuihin työpaikkoihin ja olivat mo-

tivoituneita työn aloittamiseen. Työpaikalla ja työtehtävillä ei näyttänyt olevan niin paljon merkitystä kuin sillä, että työtä ylipäänsä sai.

”Pää alkoi hajota neljän seinän sisällä niin aattelin et kokeillaan nyt tää ainaskin”

”Työkkäristä tuli ehdotus mennä nuorisopalveluiden kautta työhön. Sanoi että niillä olis työtä, että olenko kiinnostunut ja sanoin että joo olen. Se oli sellanen, et joo se on työtä”

Työ- ja elinkeinotoimistosta saatuun ohjaukseen eivät nuoret osanneet sanoa mitään. Heidät ohjattiin vain sitä kautta Nuorisopalveluihin. Nuorisopalveluiden kautta saatu tuki ja ohjaus oli kaikkien mielestä riittävää, joskaan sitä ei juurikaan tarvittu. Neljä heistä tiesi kehen ottaa yhteyttä tarvittaessa. Työtehtävistä nuoret eivät olleet juurikaan saaneet tietoa Nuorisopalveluista, mutta se ei tuntunut juuri haittaavan ketään. Sen sijaan muutaman nuoren mielestä oli hyvä, että Nuorisopalvelut hoitivat hallinnolliset asiat. Se loi turvallisuuden tunnetta. Nuorisopalveluiden rooli näyttäytyi työpaikan välittäjänä ja paperien täyttäjänä.

”Olihan se hyvä, että ne (Nuorisopalvelut) oli siinä mukana. Ei itte tarvinnut kaikkea tietää tai ymmärtää”

”Helpotti, ja oli jotenki turvallisempaa mennä niiden kautta töihin”

”Joo siis aina välillä on näitä epäselviä asioita mitkä pitää niiden kautta selvittää. Periaatteessa kyl sieltä se riittävä tuki tulee, mut ei sitä nyt hirveesti oo kaivannukkaan, mut sen mitä on niin sen sieltä saa”

”Ei oo ollut tarvetta ottaa yhteyttä. Annettiin numerot kelle voin soittaa, jos on tarve”

7.2 Työn aloitus

Töihin ja uuteen työympäristöön meneminen sujui hyvin ja jokainen vastaajista koki, että heidät otettiin työyhteisössä hyvin vastaan. Työn aloituksessa ja perehtymisessä koettiin kuitenkin ongelmia. Kunnollista perehdytystä ei juuri kenelläkään ollut. Kahdelle nuorelle oli erikseen nimetty työnohjaaja, mutta kenellekään vastaajista ei tehty erikseen minkäänlaista perehdytysuunnitelmaa. Yksi haastateltavista kertoi, että hänelle oli määrätty perehdyttäjä, joka ei itse tästä tiennyt. Esimies taas luuli, että nuori saa perehdytyksen. Yhdellä nuorella oli päivän mittainen perehdytys, mikä oli hänen mielestään riittävä. Hän sanoi saaneensa paperille kirjoitetut selkeät ohjeet, jotka auttoivat työtehtävien hoidossa.

”Mä olin enemmän tai vähemmän hukassa, kirjaimellisesti. Kuukauden päivät siihen meni ennen kun mä löysin sen paikkani tuolta. Se (perehdytys) olis todella tärkeätä. Kyl pitää olla perillä siitä mitkä on paikan toimintasäännöt ja mitkä on ne linjat millä mennään”

”Aluksi oli sellanen että mitä mä teen, mitä täällä on tarkoitus tehdä. Siin vaiheessa oli vähän sellanen et oonks mä oikeessa paikassa”

Kaikki vastaajat olivat aluksi enemmän tai vähemmän ”pallo hukassa”. Osa koki, ettei tiennyt aluksi mitä piti tehdä ja mitä hänen odotettiin tekevän. Se koettiin hämmentäväksi. Kaikki vastaajat sanoivat, että he pystyivät kysymään neuvoa ja apua lähes kaikilta työyhteisössä olevilta ja tämä koettiin todella tärkeäksi asiaksi. Kaksi haastateltavaa oli sitä mieltä, että perehdytys olisi todella tärkeää työsuhteen alussa ja muiden mielestä erikseen tehtyä perehdytysuunnitelmaa ei tarvittu.

”Kyllähän ne kerto aika hyvin mitä pitää tehdä. Eka oli vähän pallo hukassa. Tavallaan oli sellanen tuutori mutta kyllä se oli ihan sama kuka siihen sattuu tulemaan niin voi kysyä. Kyl se perehdytys menee kaikkien piikkiin. Mun mielestä tää oli ihan jees”

”Ei ollut perehdytystä. Se oli kesä, niin ei ollut hirveesti työntekijöitä. Olis ollut hyvä jos olis ollut perehdyttäjä. Vaikeeta oli aluksi kaikki, mutta kyllä se siitä sitten lähti. Pysty kysymään kyllä apua”

Haastateltavien nuorten työtehtävät määräytyivät pitkälti työpaikan tehtävien mukaisesti. Kenenkään kanssa ei tehty alkukartoitusta esimerkiksi nuoren osaamisesta tai kiinnostuksen kohteista. Erillistä suunnitelmaa palkkatuetulle työlle ei myöskään tehty, tätä ei pidetty tärkeänä asiana. Yhdelle nuorista osa työtehtävistä räätälöityi hänen koulutuksensa mukaisesti, hän sai sellaisia työtehtäviä jotka tukivat hänen aiempaa osaamistaan. Työtehtävät olivat hänen kohdallaan lisäksi sellaisia mitä työyksikössä ei normaalisti kukaan muu tehnyt. Joidenkin haastateltujen nuorten kohdalla työtehtävät olivat sellaisia joista nuorilla ei välttämättä ollut yhtään työ- tai koulutuskokemusta. Yhdelle nuorista työpaikka ei vastannut lainkaan hänen omaa koulutustaan, mutta se oli nuoresta vain hyvä asia. Kaksi vastaajaa olisi halunnut, että työ olisi enemmän sisältänyt työtehtäviä, joista heillä on kokemusta ja joihin he ovat saaneet koulutuksen. He kuitenkin tiesivät työtehtävien sisällön, kun he ottivat työn vastaan.

”--- ei kokemusta. Oli se aika haastavaa, kun ei ollut kokemusta. En ollu tällasta työtä koskaan miettinyt, mut on tää ihan mielenkiintoista kun oppii”

”Sain keskittyä enemmän (siihen mitä osaa tehdä). Mä en vienyt keneltäkään niiden hommia, mä teen sitä mitä ne muut ei tekis. Se on ihan kivaa”

Kysyttäessä vastaajilta vastaako heidän osaamisensa työtehtävissä vaadittavaa osaamista, oli vastaus neljällä kielteinen. Tämä ei kuitenkaan vaikuttanut haittaavan nuoria, vaan he ottivat sen uuden oppimisen kannalta. Yhden haastateltavan kohdalla muut työyhteisön jäsenet saattoivat olettaa nuoren osaavan jotakin koulutuksensa vuoksi, mitä he eivät itse osanneet. Yhden henkilön kohdalla työtehtävät olivat sellaisia, että hän ei saanut kaikkea tehdä ilman koulutusta, mutta hän ymmärsi tämän ja tiesi, ettei se johtunut hänestä itsestään.

”Oma osaaminen ei ole vastannut, ei ollut kokemusta. Mutta työ on vastannut odotuksia”

”Ei vaativa, kyllä mä niihin kykenen. Muut ei osaa tehdä ja olettaa että mä osaisin tehdä”

”Hyvin erilaista, mutta nyt osaan tehdä sitten uusia juttuja. --- osaamista on hyvin saanut hyödynnettyä työssä.”

7.3 Työn teon merkitys hyvinvoinnille

Tutkielmaan osallistuneet nuoret selviytyivät hyvin työtehtävistään ja sopeutuivat ongelmitta työyhteisöön. Kaikki pitivät työstään ja motivaatio työntekoon oli pääosin hyvä. Nuorten mielestä työssä tärkeimmiksi koettuja asioita olivat työn sisältö, työyhteisö, kehittyminen ja palkka. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että työtehtävät ja työympäristö on tärkeää työssä jaksamisen kannalta. Kaksi vastaajista sanoi, että tärkeää on se, että saa tehdä sitä mitä haluaakin tehdä.

”Kokemukseen vaikuttaa se, että osaa itse asennoitua siihen työhön. Työkaverit on mukana jutussa, ei kattele päästä varpasiin. --tekee parhaansa ja vähän enemmänkin”

”Työssä tärkeintä on se, että saa tehdä sitä mitä haluaakin tehdä”

Lähes yhtä tärkeäksi kuin työn sisältöön liittyvät asiat, koettiin oman osaamisen kehittyminen. Kehittyminen näkyi esimerkiksi siinä, että osasi tehdä itsenäisiä ratkaisuja tai asioita ilman ohjeita. Erillisissä koulutuksissa ei juurikaan käyty, vaan kehittyminen tapahtui arjen työtehtävissä. Uusien asioiden oppiminen on tuntunut hienolta ja sillä on ollut vaikutusta itse-tuntoon. Uusien asioiden oppiminen on tullut ehkä hieman yllätyksenä, mikä kertoo nuorten epävarmuudesta omia taitojaan kohtaan.

”Kokoajan mahdollisuus oppia uutta. Joka päivä kehittyy, se on tosi tärkeää”

”Teki jotain oikein ja saa jotain aikaan”

”Tietää että on onnistunut tekemään vaikeitakin asioita”

Palautetta, yhtä lukuun ottamatta, kukaan ei ollut kysynyt ja he myös saivat sitä harvoin ja vähän. Palautteen pyytäminen tuntui nuorista vaikealta. Palautteen saaminen koettiin niin, että sitä täytyy tulla antamaan sitä erikseen pyytämättä. Mutta kuitenkin niin, että ei anneta palautetta vaan silloin, kun on tehnyt jotain huonosti tai väärin. Kaksi vastaajaa sanoi, että palautetta saa arjentoiminnoissa ja työkavereiden suhtautumisessa ja puheissa ilman, että sitä erikseen nimitetään palautteeksi. Uusien työtehtävien saaminen tai muu luottamuksen osoitus koettiin myös palautteeksi. Vastaaja, joka halusi saada palautetta, kysyi sitä nimenomaan oman kehittymisensä vuoksi.

”Mulla on paljon varaa kehittyä vielä ja mä tarviin sitä palautetta jotta mä voin kehittyä”

”Aina sanottiin, jos olin tehnyt jotain huonosti, mutta sitten ei sanottu jos tein jotain hyvin. Positiivista palautetta olisin kaivannut enemmän”

Hyvä työilmapiiri ja työyhteisöön kuulumisen tunne koettiin hyvin tärkeäksi. Kaikki vastaajat otettiin työyhteisössä hyvin vastaan ja he myös tunsivat olevansa kuin yksi muista. Kukaan ei tuntenut olevansa merkitty tukityöllistetyksi. Välillä piti muistuttaa muita työntekijöitä, että on palkkatuella töissä. Hyvä ja mukava työyhteisö vaikuttaa työssä jaksamiseen. Vastaavasti ikävät ihmiset työpaikalla vaikuttavat kielteisesti samaan asiaan. Esimiehet koettiin kaukaisemmaksi kuin muut työntekijät ja heiltä olisi toivottu enemmän läsnäoloa. Työviihtyisyys lisääntyi, silloin kun esimies oli läsnä ja hänen kanssaan asiat sujui hyvin.

”Työ voi olla mitä tahansa kunhan ne ihmiset ympärillä on mukavia. Toivotetaan hyvää huomenta ja otetaan mukaan keskusteluun.

”En tiedä olisko mikään tehnyt sitä paremmaks. Kaiken kaikkiaan kasvattava kokemus. Kylmä tykkään. Tietty työpaikan ilmapiiri tavalla taikka toisella vaikuttaa”

” Et otetaan vastaan niin kuin muutkin työntekijät eikä työllistettynä”

”Oon saanut hyviä työkavereita, vaikuttaa siihen että jaksaa tulla”

Kysyttäessä mikä on työssä tärkeää, kukaan ei tuonut ensimmäisenä esille palkkaa. Sitä kysyttäessä, se kuitenkin koettiin tärkeäksi elämisen kannalta. Palkkatuetussa työssä palkka koettiin pieneksi, mutta suurimman osan mielestä sillä pystyy elämään. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että ”riittää kunhan saa laskut maksettua”. Toinen heistä sanoi, että saa annettua kotiinkin vähän rahaa. Yksi oli sitä mieltä, ettei palkkatukipalkalla pysty edes elämään. Eräs vastaajista sanoi saaneensa maksettua kaikki velkansa pois ja saaneensa muutenkin elämänsä

kuntoon. Yksi vastaaja, joka asui vielä vanhempiensa luona, sanoi katselevansa itselleen vuokra-asuntoa.

”Kunhan saa laskut maksettua ja välillä voi hemmotella itseään, ei se muuten oo tärkeätä”

*”Jää vähän rahaa ittelleenkin. Pystyy maksaa laskut ja velat ym. Ei tolla elää pystys. Sit sel-
lanan tunne että sä oikeesti teet jotain, etkä vaan istu himassa ja tilille tulee rahaa”*

”Motivaatio on palkan takia niin huono, eihän tuolla pysty elämään”

Haastateltavien nuorten mielestä palkkatuki ei muuttanut heidän käsityksiään ja suhtautumistaan työelämää kohtaan. He ovat lähinnä saaneet vahvistuksen ajatuksilleen. Työelämää pidetään vaativana ja kiireisenä. Työtä pitäisi tehdä koko ajan nopeammin ja paremmin. Haastateltavat sanoivat ymmärtäneensä nyt työelämän vaativuuden entistä paremmin. Yksi oli jopa sitä mieltä, ettei kykene yhtäjaksoiseen työntekoon vaan tarvitsee lomia.

*”Sen mitä tekee pitää tehdä hyvin, mielummin työntää jalan polvea myöten oven väliin kuin että ne potkasis ulos. Sama käsitys työelämästä on kuin aiemminkin. Mitä enemmän vastuu-
ta, sitä hirveempää se on. Työ stressi ja vastuu hirvittää”*

Työ on tuonut haastateltaville rytmiä ja sisältöä elämään. Haastateltavat kuvailivat sitä ”pään hajoamisella”, jos joutuu olemaan vain kotona. Kaksi haastateltavaa sanoi, ettei tiedä missä olisi nyt ilman tätä mahdollisuutta, heistä toinen oli sitä mieltä, että olisi vieläkin työtön. Pärjääminen ja oma mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään on koettu heikoksi ennen palkkatukea. Nuoret kokivat saaneensa elämänsä kuntoon työn tuoman rahan avulla. Negatiivisia vaikutuksia elämään näytti olevan ainoastaan se, että on vähemmän vapaa-aikaa.

”Meinaa pää hajota jos on aina vaan kotona. Se rytmittää arkea ja tavallaan rytmittää koko elämän uudestaan. Ja sit tavallaan on se, että kun kaikki muutkin käy töissä et sullakin on töitä etkä sä oo vaan siellä kotona”

”Muuten mä olisin varmaan vieläkin jossain työttömänä”

”Työkokemus ja se että sain omat asiat hoidettua. En tiedä missä jamassa nyt olisin jos ei olis saanu sitä työpaikkaa”

Nuoret kertoivat työkokemuksen saamisen olevan tärkeintä palkkatuetussa työssä. Työkokemuksen jälkeen on paremmat mahdollisuudet työllistyä avoimille työmarkkinoille. Osalla nuorista ei ollut juurikaan työkokemusta ja he ajattelevat nyt voivansa näyttää työnantajille ol-

leensa töissä. Muutama on sitä mieltä, että on melkein sama mitä työtä on tehnyt, kunhan on tehnyt jotain eikä vaan istunut kotona. Nuoret eivät ajattele palkkatukityön olevan tulevan työnantajan mielestä mitenkään eriarvoisempaa, kuin muukaan työkokemus.

”Sit kun sä oot ollu palkkatuetulla sulla on näyttää työhaastattelussa tulevaisuudessa et sä oot tehny töitä. Ylipäänsä voit näyttää et oot kykeneväinen tekemään töitä”

”Saa kokemusta, oppii uusia asioita, oppii olemaan sosiaalisempi. Emmä tiedä missä nyt olisin jos tuota ei olis mulle tarjottu”

”Pystyy olemaan ylpeä ittestään ettei tarvii olla työttömänä sossun jonossa”

7.4 Työn haku ja tulevaisuus

Yksi vastaajista sai uuden työpaikan kesken palkkatukijakson ja hän lopetti työsuhteensa ennen määräajan päättymistä. Toinen vastaaja sai tuttunsa yrityksestä työpaikan palkkatuetun työn jälkeen. Kaksi vastaajista sanoi, etteivät he ole hakeneet töitä lainkaan tukijakson aikana. Toinen heistä ei ollut hakenut työtä myöskään pari kuukautta tuetun työn loppumisen jälkeen. Ensimmäisen haastattelun aikana, hän sanoi haluavansakin pitää vähän aikaa lomaa. Toinen odottaa pääsyä oppisopimuskoulutukseen samalle alalle, jossa hän toimi palkkatuella.

Kukaan ei saanut jatkoa työlleen palkkatukipaikassa. Yksi haastateltavista jatkaa tukityöllistettynä vielä vuoden verran. Yksi nuorista sanoi esimiehensä selvittävän voisiko hän palkata nuoren töihin syksyllä. Kaksi haastateltavaa sanoi, että työnantaja olisi halunnut pitää heidät töissä palkkatuella, mikäli se olisi ollut mahdollista. Kolme haastatelluista olisi voinut jäädä töihin palkkatukipaikkaan ja se, ettei se ollut mahdollista koettiin harmillisena. Palkkatuki käytäntöä jopa vähän kritisoitiin tästä syystä.

”On täällä sen kymmenen kuukautta ja haluis jatkaa niin se ei oo mahdollista. Se on ihan naurettavaa. Jos löydetään hyvä työ ja sit se pitää keskeyttää. Olisin jatkanut täällä jos se olis ollut mahdollista”

Niiden henkilöiden mielestä, joilla oli työpaikka tiedossa, palkkatukijaksolla ei ollut uuden työpaikan saamisen kanssa mitään tekemistä. He sanoivat, ettei palkkatuetun työn työtehtävät vastanneet uuden työn työtehtäviä. Toinen kertoi, ettei tuleva esimies ollut juurikaa kiinnostunut hänen sen hetkisestä työstä eli palkkatukipaikasta. Toinen taas sai työn tuttunsa kautta. Haastateltava, jolla ei ollut työpaikkaa tiedossa, oli sitä mieltä, että jaksolla voi olla vaikutusta uuden työn saantiin siten, että on ylipäänsä ollut töissä ja saanut lisää työkoke-

musta. Myös vuorovaikutusosaaminen on lisääntynyt. Hänen mielestään palkkatuetulla työllä ei ole vaikutusta hänen oman alansa työn saantiin.

Palkkatuetussa työssä olleiden haastateltavien jatkosuunnitelmia ei mietitty kesken palkkatuetun jakson yhdessä nuoren, nuorisopalveluiden tai kenenkään muun viranomaisen kanssa. Kaksi haastateltavaa oli sitä mieltä, että tulevaisuuden jatkosuunnitelmia olisi ollut hyvä miettiä jo ennen jakson loppua. Muilta haastatelluilta ei tätä kysytty.

7.5 Yhteenveto

Opinnäytetyöni tutkielmassa selvitin palkkatuetun työn merkitystä vantaalaiselle nuorelle. Tutkielman toteutukseen haastattelin viittä Nuorisopalveluiden työpajatoiminnan kautta palkkatuetussa työssä olevaa nuorta. Teemahaastattelun keinoin selvitin, miten työhön ohjaus ja työn aloitus sujui, minkälaiset tekijät vaikuttavat onnistuneeseen työkokemukseen, minkälaisia hyvinvointiin vaikuttavia merkityksiä vastaajat kokivat, sekä millaisia vaikutuksia palkkatuetulla työllä on nuoren tulevaisuudelle. Haastatteluaineiston ja käyttämäni teorian kautta haen vastauksia tutkimuskysymyksiini ja teen niistä päätelmiä.

Vastausten perusteella tuki ja ohjaus niin Työ- ja elinkeinotoimiston kuin Nuorisopalveluidenkin puolelta on sujunut hyvin, mutta se ei näytellyt suurta osaa saaduissa kokemuksissa. Kaikki olivat saaneet tarvittavan tuen, mutta kukaan ei sitä juuri ollut kaivannut tai hakenut. Kaikki sanoivat, että työsopimuksen teko ja muut käytännön asiat sujuivat ongelmitta, ja että apua sai, jos sitä tarvitsi. Nuorisopalveluiden mukana olo loi myös turvaa.

Kaikissa työpaikoissa nuoret otettiin hyvin vastaan, mutta työtehtävien aloituksessa koettiin jonkin verran ongelmia. Tämä ilmeisemmin johtui siitä, etteivät nuoret tienneet mitä heidän pitäisi tehdä ja mitä heiltä odotettiin. Selkeiden ohjeiden ja toimintasääntöjen tiedottaminen olisi ollut tärkeää. Myös perehdytysuunnitelma olisi joidenkin mielestä ollut ehdottoman tärkeää. Erikseen nimetyllä ohjaajalla ei ollut nuorille merkitystä. Tärkeäksi koettiin se, että pystyy kysymään neuvoa kaikilta. Työyhteisö ja ilmapiiri vaikuttivat kovasti onnistuneeseen työkokemukseen. Nuorille oli tärkeää, että he kokivat olevansa kuin yksi muista. Työkavereilta saatu tuki ja ohjaus oli riittävää, mutta esimiehen tuki ja ohjaus sekä palaute, oli vähäistä. Suoraa, positiivista palautetta toivottiin lisää, mutta palautetta saatiin myös ”hiljaisena palautteena” eli arjentoiminnoissa. Hyvään työmotivaatioon ja hyvinvointiin olisi tärkeää saada tunnustusta omasta työstään ja saada oma työ näkyväksi.

Työpaikat valikoituivat vaihtelevasti. Yksi nuorista ehdotti itse paikkaa, yksi sai valita useammasta vaihtoehdosta ja kolmelle tarjottiin yhtä paikkaa, minkä he ottivat vastaan. Työtehtävät työpaikalla määräytyivät lähinnä työpaikan tarpeen mukaan. Yhdelle nuorelle räätälöi-

tiin työtehtäviä niin, että ne vastasivat enemmän hänen koulutustaan. Sain vastauksista sellaisen vaikutelman, etteivät nuoret itse olleet kertoneen toiveitaan työtehtävien suhteen. Kenenkään kanssa ei myöskään määritelty erillisiä tavoitteita palkkatukijaksolle. Nuoret olisivat halunneet tehdä enemmän omaa koulutustaan vastaavia työtehtäviä.

Haastattelemieni nuorten mielestä työssä tärkeimmiksi asioiksi koettiin työn sisältö, ihmissuhteet ja kehittyminen. Nuoret motivoituvat työntekoon parhaiten silloin, kun he saavat tehdä sitä mitä haluavatkin. Palkalla on sen verran merkitystä, että sillä pystyy elämään. Palkkatuetusta työstä saatu työkokemus oli arvokasta kaikille ja tämä oli suurin merkitys jonka haastatellut kokivat saavansa. Työstä saatu työkokemus nousi selkeästi tärkeimmäksi merkitykseksi mitä nuoret palkkatuetusta työstä saivat. Työkokemus vahvistaa heidän työmarkkina-asemaansa ja antaa näyttöä että he pystyvät työntekoon. Kaksi haasteltavaa sanoi, että palkkatukityöllä ei ollut merkitystä uuden työn saantiin. Ymmärsin sen niin, että juuri näihin tuleviin töihin sillä ei ollut vaikutusta, mutta muuten työkokemuksen saaminen oli arvokasta ja juuri sitä palkkatuesta haettiin.

Työkokemuksen lisäksi nuoret saivat rytmiä elämään, pääsivät pois kotoa sekä palkan avulla saivat hoidettua oman elämänsä kuntoon. Nuoret eivät nostaneet palkkaa haastatteluissa vahvasti esille, mutta sen tuomat hyvinvointivaikutukset ovat kuitenkin ilmeisiä. Palkka mahdollisti oman elämänsä hoitamisen ja itsenäistymisen. Esimerkiksi nuori saa vanhat laskut maksettua tai muutettua pois vanhempien luota. Toinen hyvinvointiin vaikuttava seikka oli se, että ”pääsi pois kotoa” eli sai päiviinsä tekemistä. Haastatelluille on tärkeää kuulua johonkin yhteisöön ja tehdä samoja asioita kuin muutkin tekevät.

8 Pohdinta

Pohdinta osiossa aluksi tarkastelen tuloksia tutkimuskysymyksieni pohjalta ja vertaan niitä teoriasta saamaani tietoon. Tämän jälkeen pohdin palkkatuetun työn hyödyllisyyttä nuorelle sekä kehittämisideoita, jotka tekisivät mahdollisesti työelämäkokemuksesta entistä paremman ja tehokkaamman. Käytän pohdinnan tukena vuonna 2005 laadittua palkkatuen uudistusta. Lopuksi kirjoitan omasta opinnäytetyön prosessista ja pohdin onnistumisiani ja epäonnistumisiani sekä miten voin jatkossa kehittyä tutkimuksen tekijänä.

8.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Teemahaastattelun keinoin sain tutkimuskysymyksiini vastauksia mitä tavoitteena oli saada. Nuoret kertoivat minulle heidän kokemuksistaan, työn merkityksestä ja tulevaisuuden suunnitelmistaan. Haastatteluun osallistuneiden nuorten yhteisenä tekijänä oli työkokemuksen puute ja työttömyysjakso ennen palkkatukea. Kahdella nuorella työttömyys oli kestänyt

vuoden verran, mikä ei asetu yhteiskuntatakuuseen. Yhteiskuntatakuun mukaan kaikille alle 25-vuotiaille pitäisi löytyä hänen tilannettaan auttava aktiivitoimenpide viimeistään työttömyyden jatkuessa kolme kuukautta (Nuorten yhteiskuntatakuu 2011). Palkkatuetun työn saaminen kuitenkin katkaisi kaikkien haastateltujen työttömyysjakson ja he saivat tarvitsemaansa työkokemusta.

Palkkatuetun työn suurin tavoite on parantaa henkilön työmarkkina-asemaa ja saada toimenpiteeseen osallistunut sijoittumaan avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen (Tukea palkkauskustannuksiin 2010). Työllistämisen tukitoimia on kuitenkin kritisoitu niiden kielteisten vaikutusten vuoksi. Kielteisiä vaikutuksia on arveltu olevan heikko työllistymisen tukitoimenpiteen jälkeen sekä toimenpiteistä toiseen siirtymisen yleisyys (Roponen 2010, 13). Tämä voi johtua osittain siitä, etteivät tukitoimenpiteessä olijat hae työtä tai koulutusta tukitoimenpiteen aikana (Malmbeg-Heimonen ym. 2003, 52). Tämän tutkielman haastatellut eivät kohdanneet mainittuja kielteisiä vaikutuksia vaan palkkatuen keskeiset tavoitteet saavutettiin. Haastatelluista kaksi on saanut uuden työpaikan, yksi lähtee opiskelemaan alaa, jolla oli palkkatuella ja yksi odottaa vastausta pääseekö hän palkallisena töihin palkkatukipaikkaan. Näistä nuorista kaksi haki uutta työpaikkaa kesken palkkatuen. Olisi ollut kuitenkin tärkeää, että heistä kaikki olisivat sen tehneet.

Tutkielmani tulokset toivat esiin samantapaisia asioita, kun aiemmin teoriaosuudessa on tuotu ilmi. Evan tutkimus työn merkityksestä (2010) toi esille työn olevan tärkeää toimeentulon, identiteetin ylläpidon ja sosiaalisten kontaktien vuoksi. Puolelle tutkimukseen osallistujista palkka oli tärkeintä, mutta harvalle se oli ainoa syy tehdä työtä. Tutkimuksessa tärkeänä pidettiin myös oman ammattitaidon kehittymistä. (Haavisto 2010, 36.) Haastattelemini nuorten mielestä palkka auttoi itsenäistymään ja pärjäämään taloudellisesti, mutta palkka ei noussut tärkeimmäksi asiaksi työssä. Se etteivät nuoret tuoneet palkkaa esille, kun vasta sitä kysyttäessä, oli ehkä suurin eroavaisuus muihin tutkimuksiin verrattuna.

Nuoret eivät puhuneet identiteetin ylläpidosta tai mitenkään viitanneet siihen, että työ ilmaisee heidän persoonaansa tai että työn kautta he saisivat toteuttaa itseään. Nuoret eivät myöskään sanoneet, että he haluavat tehdä työtä sosiaalisten kontaktien vuoksi, mutta viihtyisä työyhteisö ja mukavat työkaverit nousivat kuitenkin tärkeäksi asiaksi työssä viihtymiselle ja työn teon jaksamiselle. Kehittyminen oli tärkeää myös haastattelemilleni nuorille. He eivät puhuneet suoraan ammatillisen osaamisen kehittymisestä, mutta heistä oli hienoa kun he oppivat uutta tai osaavat tehdä asioita ilman ohjeistusta. Tämän lisäksi tukitoimenpiteiden merkitykset henkilön hyvinvoinnille ovat merkittäviä. Toimenpiteiden aikana osaaminen karttuu, itsetunto vahvistuu, vuorovaikutusosaaminen ja työelämäkäyttäytyminen vahvistuvat. Näiden lisäksi henkilö pääsee työelämään ja osallistuu yhteiskuntaan eri tavalla kuin muutoin. Näitä seikkoja haastattelemani nuoret eivät osanneet suoraan tuoda esille, mutta heidän tavassaan

puhua ja asioita joista he kertoivat, pystyi tulkitsemaan näiden asioiden olevan tärkeitä. Nuoret eivät myöskään välttämättä osaa nähdä jonkin asian tuomia hyvinvointi vaikutuksia pitkällä tähtäimellä, niin kuin vanhemmat ikäpolvet näkevät. Nuoret elävät enemmän nykyhetkessä, ja heidän on helpompi kertoa siitä miltä juuri tällä hetkellä tuntuu.

Palkkatukityö oli pääosin onnistunut kokemus kaikille haastattelemilleni nuorille. Vaikeuksia heillä oli työn aloituksessa ja työtehtävien määräytymisessä. Raitasen (2011) hahmottelemat onnistumisen kriteereiden täytyminen olisi auttanut näissä ongelmissa. Raitanen kirjoittaa hyvän perehdyttämisen olevan tärkeää työsuhteen alussa ja merkitsevän paljon onnistumiselle. Haastatellut eivät olleet saaneet riittävää perehtymistä työtehtävään. Mikäli nuoret olisivat perehdytetty työtehtäviin ja talon tavoille hyvin, olisi kokemus ollut entistä onnistuneempi. Nuorten ei olisi tarvinnut olla työn alussa ”pallo hukassa”. Onnistumisen kriteereihin kuuluu myös tavoitteiden asettaminen työjaksolle. Tavoitteista löytyisi myös nuoren kehittymisen osa-alueet. Nuoret kaipasivat palautetta työstään. Positiivisen ja rakentavan palautteen saaminen auttaisi myös kehittymään työssä. Näiden kriteerin täyttymisestä nuori olisi saanut konkreettista näyttöä osaamisestaan ja kehittymisestään.

8.2 Kehittämisideoita

Palkkatuetusta työstä on ollut hyötyä haastattelemilleni nuorille. He saivat työkokemusta, jota he tarvitsivatkin. Vaikka työtehtävät eivät vastanneet kaikkien koulutusta, se ei vaikuttanut nuoria haittaavan vaan he ottivat sen kehittymisen ja uuden oppimisen kannalta. On kuitenkin tärkeää, että nuori pääsisi töihin paikkaan, josta hän kokisi saavansa parhaan mahdollisen hyödyn. Jatkosuunnitelmiin pitäisi kiinnittää huomiota jo paikkaa valitessa, ettei nuori jäisi tyhjän päälle tai joutuisi työllisyystoimenpide kierteeseen palkkatuen loputtua.

Nuorisopalveluiden työpajatoiminnan osuus palkkatuen mahdollistajana on suuri. On hienoa, että palkkatukeen saa apua ja ohjausta etenkin hallinnollisten asioiden suhteen. Nuorisopalvelut ovat lähempänä nuorta kuin mitä ehkä Työ- ja elinkeinotoimisto olisi. Lisäksi Nuorisopalveluiden työpajalta voi olla helppo nuoren jatkaa mahdollisesti palkkatuetussa työssä. Nuorisopalveluiden työpajatoiminnalla voisi olla vielä näkyvämpi rooli nuoren työelämäkokeilussa esimerkiksi niin, että he kyselisivät nuoren kuulumisia ja tulevaisuuden jatkosuunnitelmia jo ennen palkkatuen loppua. Nuorisopalveluiden työpajatoiminnan nuorisoneuvoja Willmanin mukaan (2011) Nuorisopalvelujen työntekijät auttavat ja ohjaavat nuorta jatkosuunnitelmien teossa. Ensimmäiseksi he ohjaavat nuoren Työ- ja elinkeinotoimistoon, mikäli nuorella ei ole työtä tai koulutuspaikkaa tiedossa. Nuoren asiakkuus loppuu Nuorisopalveluissa siihen, kun nuori ei ole enää työsuhteessa heillä, mutta käytännössä he eivät tukea, ohjausta tai neuvontapalvelua katkaise. Joskus nuoret saattavat hakea ohjausta vuosienkin päästä siitä, kun työsuhde on loppunut. (Willman 2011.)

Raitasen (2011) hahmotelma Onnistumisen kriteereistä ovat asioita, jotka ovat ensiarvoisen tärkeitä minkä tahansa uuden työsuhteen alkaessa. Perekäytys, selkeät työtehtävät sekä työtehtävien määräytyminen ovat valtavan tärkeitä asioita, jos halutaan onnistunut ja mielekäs työn aloitus sekä työssä viihtyvyys. Etenkin nuorten kohdalla, joilla ei ole juurikaan työkokemusta, pitäisi näihin asioihin kiinnittää huomiota. Vuonna 2005 laaditun palkkatuen uudistuksen mukaan yhtenä parannuskeinona ehdotettiin palkkatuen sitomista enemmän työnhaku-suunnitelmaan, niin että suunnitelmasta selviää miksi palkkatukea tarvitaan, mitkä ovat jakson tavoitteet sekä sopia miltä alalta paikka haetaan niin, että se auttaisi työtöntä mahdollisimman hyvin. Suunnitelmassa tulisi myös olla osaamiskartoitus työttömän osaamisalueista ja kehittämisen kohteista. (Polku työelämään 2005, 5-6.) Haastattelemani nuoret kertoivat itse valinneensa ehdotettujen töiden joukosta mielenkiintoiselta kuulostavan paikan. Kukaan heistä ei ollut laatinut tavoitteita työjaksolle, jonka mukaan myös paikka olisi voinut määräytyä. Nuoret eivät myöskään olleet selvittäneet osaamistaan tai tarkempia työtehtäviä, joista olisivat halunneet lisää työkokemusta.

Vuonna 2005 tehdyn tutkimuksen ”työttömät ja palveluntarve” mukaan lähes puolet työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä olevista eivät hae aktiivisesti työtä toimenpiteen aikana. Palkkatuki on määräaikainen työsuhte, jonka vuoksi työntekijän tulisi hakea uutta työtä myös työn aikana. Työssä olevan on helpompaa saada työtä, kuin työttömän. (Polku työelämään 2005, 5.) Haastattelemillani nuorilla on jatkosuunnitelmat tiedossa. Se onkin tärkeää, että palkkatuetun työn jälkeen saisi työtä avoimilta työmarkkinoilta tai koulutuspaikan mahdollisimman nopeasti. Palkkatuetun työn olisi tarkoitus edesauttaa henkilön ammatillista osaamista ja auttaa kehittymään ja oppimaan uutta niin, että henkilö työllistyisi joko tuella palkanneelle työnantajalle tai avoimille työmarkkinoille. Henkilö, joka sai uuden työpaikan kesken palkkatukijakson, etsi työtä itsenäisesti myös ollessaan tukitoimenpiteessä. Toinen henkilö, joka työllistyi jakson jälkeen, sai töitä tuttavansa yrityksestä.

Erilaisissa työllisyystoimenpiteissä olisi ensiarvoisen tärkeää, että toimenpide olisi mahdollisimman tarkoituksen mukainen. Ennen nuoren tukityöllistämistä tulisi tehdä laaja kartoitus hänen osaamisestaan, koulutuksestaan, työkokemuksestaan, kiinnostuksen kohteistaan ja tulevaisuuden suunnitelmistaan. Tämän kartoituksen pohjalta mietittäisiin yhdessä viranomaisen kanssa millainen työpaikka olisi nuorelle sopiva. Tietenkään ei aina voi päästä sellaiseen työhön, mikä olisi juuri itselleen se sopivin, mutta kunhan se olisi tarkoituksenmukainen. Ennen työn aloitusta pitäisi työnantajan, yhdessä nuoren kanssa, tehdä tavoitesuunnitelma, josta selviää mitä nuori haluaa oppia ja mitä asioita hänen tulisi hallita jakson päätyttyä. Suunnitelmasta selviäisi tarkka työnkuvaus sekä se mitä nuorelta odotetaan. Suunnitelman ohessa perehdytetään nuori talon tavoille, mieluiten niin, että hänelle olisi nimetty perehdyttäjä. Nuoren tulisi tietää keneltä kysyä neuvoa tarvittaessa.

Työjakson aikana pidettäisiin säännöllisiä palautekeskusteluja ja muokataan tarvittaessa tehtyä suunnitelmaa. Lisätään siihen esimerkiksi oppimiskokemuksia tai koulutuskertoja joihin nuori voisi mahdollisuuksien mukaan osallistua. Työn lopussa kirjoitetaan nuorelle arviointi ja työtodistus. Viranomaistahon puolelta, nuoren kanssa ollaan yhteyksissä palkkatukijakson aikana ja käydään läpi mitä tapahtuu jakson jälkeen. Aloitetaan työn etsintä jo jakson aikana. Olisi tärkeää, ettei nuori jää tyhjän päälle työn loputtua.

Mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita palkkatukeen tai muihin työllisyystoimenpiteisiin voisi olla tutkimus tukitoimenpiteestä ammatillisen osaamisen kehittäjänä. Tämä edellyttäisi, että tutkittaville olisi tehty alkukartoitus, suunnitelma ja loppuarviointi. Tästä nähtäisiin miten henkilö on kehittynyt ja miten henkilö, yhdessä työyhteisön kanssa, on kehittänyt henkilöä. Tutkimuksessa nousisi esiin konkreettisia asioita kehittymisestä. Esimerkiksi, minkä työtehtävän henkilö on oppinut hoitamaan tai miten vuorovaikutus ja tiimityötaidot työyhteisössä on lisääntynyt. Omasta tutkielmastani myös selviää, että nuoret ovat kehittyneet työjakson aikana. He osaavat hoitaa uusia työtehtäviä, heidän vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet ja itsetunto on vahvistunut. Jos kuitenkin haluttaisiin tietää tutkimuksen valossa konkreettisista muutoksista, pitäisi tehdä alku- sekä loppukartoitus.

9 Lopuksi

Olen alusta asti ollut tyytyväinen aihevalintaani. Se sopii minun opintoihini hyvin. Minusta oli tärkeää tehdä tutkielma jollekin sitä haluavalle ja toivon Nuorisopalveluiden hyötyvän työstäni. Nuorisopalveluiden työpajatoiminta antoi minulle aiheen, mutta muuten sain toteutukseen vapaat kädet. Kävin heidän kanssaan yhdessä läpi suunnitelmani ja he hyväksyivät sen. Sain heiltä tukea ja ohjausta aina tarvittaessa.

Aloitin opinnäytetyöprosessin joulukuussa 2010. Nuorten työllisyystilanne tuntui tällöin olevan parantumaan päin. Tällä hetkellä kuitenkin taidamme elää hyvin liikkuvassa ja vaihtelevassa tilanteessa, eikä paranemisesta enää ole varmuutta. Työllisyystilanteen parantuminen johtuu osin myös siitä, että tukitoimia on lisätty. Tällöinhän, kun nuori on toimenpiteessä, hän poistuu työttömyystilastoista. Tukitoimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi on tärkeää, jotta tiedetään miten hyödyllistä toimenpide oikeasti on, ja miten sitä voitaisiin vielä parantaa. Toivon omalta osaltani sekä haastatteluihin osallistuneiden nuorten puolesta, että työlläni olisi vaikutusta Nuorisopalveluiden arvioidessa tukitoimien vaikuttavuutta.

Opinnäytetyön tekeminen oli kaiken kaikkiaan kasvattava ja opettavainen kokemus. Opinnäytetyön tekeminen opetti asioiden suunnittelua, ajankäyttöä, erilaisten tietolähteiden etsintää ja pitkäjänteisyyttä. Olen tyytyväinen omaan työskentelyyni ja ajankäyttööni. Olen paljon pohtinut yhteiskunnallisia asioita prosessin aikana ja huomaan ajatuksieni ja maailmankatso-

mukseni avartuneen. Opinnäytetyössäni minulle opettavinta, tutkimuksen teon jälkeen, on ollut ajatus siitä, miten tärkeää tarkoituksenmukaisuus on. Minusta on tärkeää, että tiedetään miksi toimitaan niin kuin toimitaan ja mitä hyötyä mistäkin asiasta tai toimenpiteestä asiakkaalle on. Tämä on tietysti tärkeää asiakkaan kannalta, aina pitäisi pystyä perustelemaan asiakkaalle miksi hänen olisi hyvä toimia milläkin tavalla. Kannatan myös laadullisten tutkimusten tekoa, joissa tutkitaan ihmisten subjektiivista kokemusta. Kiitän opinnäytetyön toteutuksesta Nuorisopalveluiden työpajatoiminnan työntekijöitä opinnäytetyöni aiheesta, tuesta ja avusta. Kiitän myös opponijaani, ohjaavaa opettajaani ja tietysti haastattelemani nuoria.

Lähteet

Ala-Kauhaluoma 2005. Keppiä ja porkkanaa. Voidaanko aktivoinnilla vaikuttaa työttömien työllistymiseen ja hyvinvointiin. Yhteiskuntapolitiikka 70 (2005):1. Stakes.

Alasointi T, 2010. Mainettaan parempi työ. Kymmenen väitettä työelämästä Taloustieto oy. Yliopistopaino 2010 Helsinki.

Avikainen A, 2010. Nuorten työllisyystilanne ja toimet työllisyyden parantamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 16.3.2011. PowerPoint-dokumentti

Ek E, Saari E, Viinamäki L, Sovio U & Järvelin M 2004. Nuorten aikuisten työelämästä syrjäytyminen ja sosiaaliturvan käyttö. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia. Helsinki

Haavisto I, 2010. Työelämän kulttuurivallankumous. EVAn arvo- ja asennetutkimus. Taloustieto Oy. Helsinki

Hallituksen politiikkaohjelma. Viitattu 24.1.2011.
http://www.minedu.fi/lapset_nuoret_perheet?lang=fi

Hirsjärvi & Hurme 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki

Hirsjärvi & Hurme 1984. Merkityksen ongelma haastattelututkimuksessa. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitoksen julkaisuja.

Hämäläinen & Tuomala 2006. Työvoimapoliittisten toimenpiteiden vaikutusten arviointi. Työpoliittinen tutkimus. Työministeriö. Helsinki 2006.

Kananen J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Korkiakoski O, 2005. Nuorten työpajat sosiaalipoliittisena interventiona Raahen seutukunnassa. Yhteiskuntapolitiikan pro gradu - tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto.

Laitinen P. Helsingin Sanomat ”Huittinen hävittää nuorisotyöttömyyttä”. Kirjoittanut Maija Latva. Viitattu 29.8.2011. (pdf-tiedosto)

Malmberg-Heimonen I. & Siurala L. & Wrede-Jäntti M. Tulkintoja nuorisotyöttömyydestä. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2003.

Myllyniemi S. 2009. Taidekohtia. Nuorisobarometri 2009. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 97. Yliopistopainos Oy. Helsinki.

Nuorten työpajatoiminta. Nuorisopalvelut 2011. Vantaa (Pdf-dokumentti)

Nuoret työmarkkinoilla 2010. Miten nuorten työllistymistä tulisi edistää. Viitattu 8.3.2011.
http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/08_muut_julkaisut/20100224Nuoret/Nuoret_tyoemarkkinoilla.pdf

Nuorten yhteiskuntatakuu. Työ- ja elinkeinotoimisto. Viitattu 11.2.2011.
http://mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/03_nuoret/05_yhteiskuntatakuu_nuoret/index.jsp

Polku työelämään 2005. Tuettu työ ja uudistunut palkkatuki. Työhallinnon julkaisu 354. Viitattu 12.6.2011
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/07_julkaisu/thj354.pdf

Raitanen Jari 2011. Onnistuneen työelämäkokemuksen kriteerit. Devoi Oy. Uusien mahdollisuuksien tori - hanke.

Roponen Maria 2010. Tuetun työn merkitykset yksilön hyvinvoinnille. Pro Gradu tutkielma. Tampereen yliopisto. Sosiaalitutkimuksen laitos.

Räisänen Heikki 2010. Nuorten työt, työasenteet ja työmarkkinat. Työpoliittinen aikakauskirja 4/2010. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Sihto M. 2010. Tutkimus elämänhallinnasta ja työttömyydestä. Työpoliittinen aikakauskirja 2/2010.

Sivistystoimen palvelut loppuraportti 2010. Helsinki-Vantaa selvitys. Helsinki 2010.

Särkelä R & Eronen A, 2007. Perusturvan pulmat ja uudistamisen vaihtoehdot. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, Helsinki.

Tiedotteet 2010. Nuoria aktivoidaan työllistymään Sanssi-kortilla ja palkkatuella. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 18.2.2011. http://www.tem.fi/?s=2467&89506_m=99058

Tiedotteet työ 2011. Sanssi-kortin saaneista joka kuudes on työllistynyt. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 18.2.2011. http://www.tem.fi/?89506_m=101652&s=2467

Tilastokeskus 2011. Taulukko: työttömät sukupuolen ja iän mukaan. Viitattu 3.8.2011 http://tilastokeskus.fi/til/tyti/2011/06/tyti_2011_06_2011-07-26_tau_015_fi.html

Toikko T 2009. Asiakkaat välityömarkkinoiden pyörteissä. ESR:n julkaisuja.

Tukea palkkauskustannuksiin 2010. Työ- ja elinkeinotoimisto. Viitattu 20.1.2011 http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/05_esitteet/tme0014s_palkkatuki.pdf

Tuppurainen S. 2009. Nuorisotutkimusseura. Viitattu 29.8.2011. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/tyoelamaasenteet.pdf>

Työllisyyskatsaus 2011. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 20.3.2011 <http://www.tem.fi/files/29968/HUHTI11.pdf>

Työllisyyskertomus 2009. Työllisyyspolitiikan tavoitteet 2009. Viitattu 16.3.2011. http://www.tem.fi/files/26505/TEM_20_2010_netti.pdf

Vantaan kaupunki 2011. Kuukausittaiset väestönmuutokset Vantaalla ja suurissa kaupungeissa. Päivitetty tammikuussa 2011. Tilastojen lähteinä Ely-keskus. Viitattu 16.3.2011.

Willman E, 2011. Nuorisoneuvoja. Vantaan kaupunki, Nuorisopalvelut.

Liite 1 Teemahaastattelurunko

Nuorisopalvelut

- Mitä kautta ohjautuit nuorisopalveluihin?
- Miten valitsit palkkatuetun työpaikan?
- Millaista tietoa sait työstä ennen työn aloitusta?
- Miten koit omien taitojesi, osaamisesi ja kiinnostuksesi vastaavan työtehtävän kuvausta?
- Saitko mielestäsi riittävästi tietoa työhön liittyvistä asioista, kuten palkasta, työajasta tai työtehtävistä?
- Oletko ollut tyytyväinen saamaasi tukeen nuorisopalveluiden puolelta?

Työn aloitus

- Miten työtehtäväsi määräytyivät?
- Asetettiin työkokemuksellesi tavoitteita?
- Perehdytettiin sinut hyvin työtehtävääsi?
- Oliko perehdyttäminen mielestäsi riittävä?
- Miten sinut otettiin vastaan työyhteisössä?

Työn teko

- Millaisia työtehtäviä sinulla on ollut? Ovatko työtehtävät vastanneet odotuksiasi?
- Onko oma osaamisesi vastannut työtehtävän vaatimuksia?
- Onko työ mielekästä? Oletko motivoitunut?
- Millaista palautetta olet saanut? Oletko saanut tukea ja ohjausta työssä?

Palkkatuetun työn vaikutukset

- Miten arvioisit työllistymisen vaikuttaneen taloudellisesti, sosiaalisesti, elämänhallinnallisesti?
- Minkä koet olevan merkittävin asia, minkä sait palkkatuetusta työstä?
- Mikä on tärkeintä työssä?
- Onko työ vastannut odotuksiasi?
- Oletko päässyt hyödyntämään työssä koulutuksesta saatua osaamistasi?
- Miten kuvailisit ammatilliset osaamisesi kehittyneen?
- Miten arvioisit palkkatuetun työn hyödyllisyyttä?
- Minkälaista vaikutusta arvioit työelämäkokemuksella olevan pääsyyn avoimille työmarkkinoille? Uskotko työllistyväsi jakson jälkeen?